

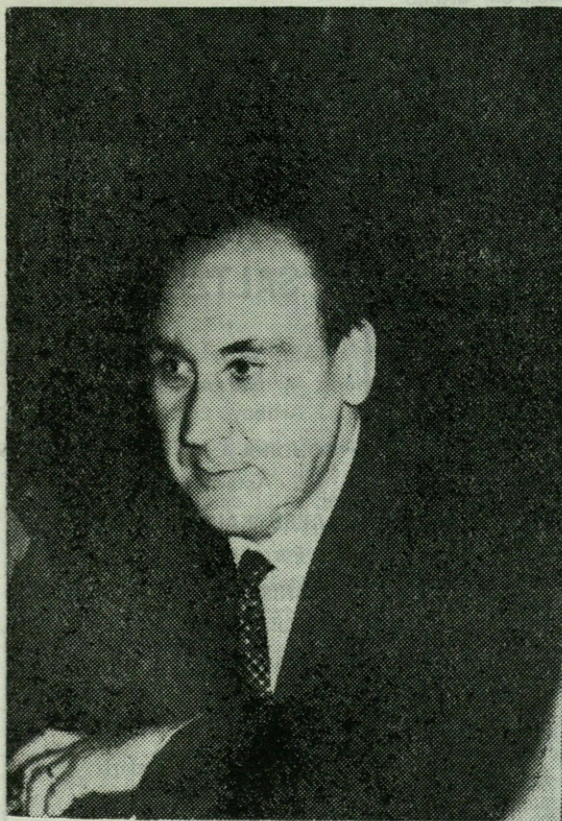
zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 • SAN SEBASTIAN - TEL. 26666 - PREZIOA 5 PEZETA

Israel eta Ejipton artean gerra bukatu dala dirudi. Ala agindu digute behintzat. Egia ote? Nixon garaile dala badirudi ere, ikusteko gagoz geroaren gerokoak, Israel ez du lo artuko. Guda neska-mutilak hor ari dira prestatzen. Israelek ez bait-du esperantza aundirik bere kontrako pake asmotan.

LAGUN AUNDI BAT IL ZAIGU

Euskalerriak eta euskaltzaleok, lagun aundi bat galdu degu: Antonio Valverde. Margolari lege-gizon, Aia-ko arritan bere erti-begiak josita zituan gizona. Ta guretzat maitagarria zana: odolez eta jatorriz erdalun zana, baiña oso-osorik euskaldun egin zitzaiguna eta Euskaltzain-laguna.

Amaika euskaldun txepelek, eredutatz artu zezaketen euskaltzaleasunean, gure Antonio. Gaur kanpotik sartzen zaigun giza-ujola au, noraino euskaldundu ditekian erakusteko, guretzat ere erakusgarria oso gertatu zaigu Valverderen bizitza ta jokaera. Or dabilta amaika irazabalbeitia barrena ta beste euskal-deitura luzedun jendeak, beren aurrei euskerarik erakusteko kezkarik ez dutenak. Joan dakizkiola, Valverde bezelako gizonen, odolez euskaldun ez dirala esatera.

Gure ames guziak, bereganatu zituan Antonio adiskideak bete-betean. Gaiñera, pake-zale zanez, gure arteko ika-mikatan, beti pake-giro sortzen saiatua izan zan bera.

Urteak dira... Azken-aldi auetan, noizean bein Euskaltzaindiko Billeratan ikusten genduan, bere zentzu ta pake-giroz guziori ikasbide ona ematen.

Oiartzunek ba-zuan egun aretan, gertaera aundien zantzua. Aspaldi aukeratu zuan Antoniok Oiartzun-aldea, bere sendiarekin udara-aldia igarotzeko, ta bere azkena urreratu zaionean, ara joan zitzaigun. Jaunak, egun gutxitako epea eman dio; ta Aren esanera, utzi gaitu lagunok, biotzak minbera.

Valverderen lana pintura-saillean, oso zabaldua gelditu da. Azkenengo urte auetan, Aurrezki Kutxetako Egutegietan, zabaldu ditu, gure antziñako euskaldun argi zenbaiten antz-irudiak. Gure basarri ta mendiak ere ari zor dizkiote ainbeste ta ainbeste kuadro eder.

Euskerak, amaika lan eder gaindu du, Antonioren alegiñei eskerrak. Aren eskutik atera dira euskal-idatzi ugari Zeruko Argia, pan pin. EL BIDASOA aldizkariak ere esango luke zerbait. Zenbat alegin eder, onelako urte estuetan gure izkuntzak txoko bat izan zezan! Eta Lizardi'ren BIOTZ-BEGIETAN eta beste ainbeste lan ede argitaratzen artu izan zituan nekeak...

Euskalerriko gaien maitale bezala, bi idaz-lan bikaiñak utzi dizkigu. Lenengo «Con fondo de chistu», erderaz eta euskeraz egiña, eta, il zan egunean, gure eskuetara ekarri ziguten «Ibar ixillean», euskeraz bakarrik idatzia eta bere atal eder eta barruko apaingarriak berberak egiñak dira.

Izlari bezela ere oso ezaguna zan gure artean. Benetan atsegiña zan, erriaren muiña sena zuan eta jende guztia beregana erakartzen zuan.

Ba-zuan ere, periodista-sena. Gai arruntekin lan txukunak egiten, oso yayoa zan. Euskeraz eta erderaz, gure arazo ta gaiak aztertzen mutilla izan genduan bera.

Oiartzunek, Antonioren azken-agurra egin zionean, goan izan zituan ondo, lagun joanare kontu auek guziak. Erromeri beltza Oiartzungo bidetan zear nagusitu zan egun aretan.

Illetak, eleiza bete-betean lagunez gaiñezka. Gure izkuntza oso-osorik nagusi. Aldare ta erri biotz bat egiñik, lagun aundiaren AGUR aretan.

Onelako gurasoa galdu duan sendiari, zer esan?... Lurrean banatu geranok, zeruak bildu gaitzala berriro, betiko argi aretan!

NON ZER

- **AURTZOEN ETA GURASOEN ESKUBIDEAK**
Txalintxok 3 garrenean
- **EKIALDE HURBILLEAN PAKERIK EZ**
Ugaldek 4 garrenean
- **NAFARROA GILTZ-HARRI**
Ansolak 5 garrenean
- **AGERKETA ZUMARRAGAN**
Murumendik 9 garrenean
- **MITXELENAK ITZALDIK**
Aranek 12 garrenean

Euskaltzaindiaren Billera

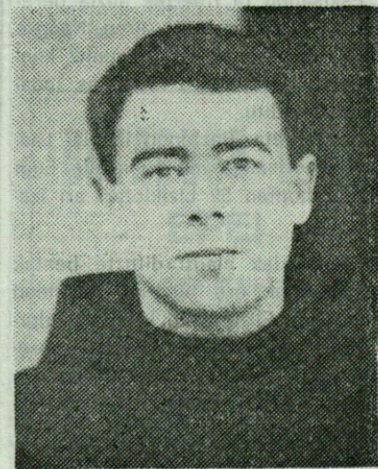
Uztailaren 29'garrenean, Gipuzkoako Aldundi Etxean bildu giñan, oi bezela Euskaltzaindiko lagunak. Lenbizi, euskaltzain osoak eta bero urgazle oituak.

Euskaltzain osoak, amarderdietan elkartu ta Euskaltzaindiko arduradunak izendatu bear zituzten. Eta Villasante prantzizkotarra aukeratu dute lendakari, urrengo bi urterako. Beste karguak lenean gelditu dira.

Betanarekin Euskaltzaindikoak duten erabakitzekeoa ere, aztertu zuten, konpontzeko bidetan geldituaz gauza.

Amaika t'erdietan, bildu giñan Euskaltzain eta urgazleok.

AITA VILLASANTE

Aita Luis Villasante Kortabitarte, Gernikarra, 1920-garrenean jaio zan. Frantziskotarra. Langille purrukatua: lan bati bukaera eman orduko besteari asiera ematen dakienetakoa. Teoloji Irakaslea. Euskeraz eta erderaz, bietan ongi, sakonki eta argi idazten duana. Villasanteren liburu asko astira irakurtzekoak dira. Orain arte Euskaltzaindiko zan, eta Uztailaren 29-an Lendakari aukeratu dute 11 botoz, iru izan zituztenen kontra.

—Naparroako Diputazioak diru laguntza geitu egin dio Euskaltzaindiari. Len 10.000 pezeta urtean ematen zituan. Orain 25.000 pezetara jasoso du bere diru-laguntza urterako.

—Iraillaren 4,5 eta 6'garrenean, Symposium delakoa antolatzeko, bilduko da ortarako izendatua dagoen batzordea.

—Donostiko Aurrezki Kutxak bere babesean onartu du Euskalerriko Atlas Linguistiko egitea. Ortarako, beste probintzi anaietako lau Aurrezki Kutxa Probintzial eta beste lau Aurrezki Munizipalekin elkartuta emango du bear dan diru-laguntza.

—Lan zaila izango da egiteko ori, Mitxelena Koldo jaunari emango zaio, lan ori egiteko enkargua.

—Toribio Altzaga saria, onela banatu da: Erdizka eskeiñi zaie Lurdes Iriondo'ren MARTIN AROTZA'ri ta Estanislao Urruzolaren INAKITXOREN ALTJORRA'ri.

—Bilboko Gotzainari, Bilboko Erri-Irratian euskal-saioak egiten asteko, eskatu zaio.

Ta besterik gabe, bukatu zan billera.

Baztandarren Biltzarra eta bestak

Santiago aintzineko igandea izan da aurtengo Baztandarren Biltzarra ospatzeko aukeratutako eguna. Aurtengoarekin zazpigarrena eta orai arte izan den aundiena. Baztandarren besta honek badu ospe ta indarra eta bere fama Euskalerrri guzian barreiatua dago. Egun hotan millaka jende biltzen da Baztango hiri nagusian, denek egun goxo bat igarotzeko nai-keriarekin etortzen bait-dera, Baztango balleanen edertasuna ikusi bide-nabar. Egun guzia zerua goibel egon zitzaikun baina euriaren bildurrik gabe, iper-lañoekin zerue muktzen delarik ezpaitu aisa erasaten. Egun goxoa batere berorik gabe eta beste egiteko izaten ahal den hoherena.

Santioak igaro dira eta gure bestak beti bezala izan dute arrakasta. Jendea pileka ibili da batez ere bi lenbiziko egunetan, Santio eguna eta igandea. Gure bestak fama aundia dute eta urtero urte hemen ikusten ditugu Baztan-Bidasoko gazteria, Lapurdi Baxenabarra, Gipuzkoa ta Iruñeko jendeak, denak Santioak ospatzera etortzen direnak.

Santio egunean urteroko Meza ederra eta gero elizkizunaren ondorean eta oiturari jarraikiz ohorezko mutil-dantza. Arratsaldeko sei-terdietan «Iriarte» pilota-lekuan, «Ez dok Amairu» deitutako euskal-kantari fama-tuak zoragarritzko abestiak erakutsi aukuten. Hor entzun gintuen, Mikel Laboa, Mari Lourdes Iriando, Benito Lertxundi, Joxepe Irigarai, Xavier Lete, Eñaut Larralde, Eñaut Etxemendi, Oskarbide taldea eta Xalaparta. «Ez dok Amairu» koek liluratu ginduzten eta beren kanta xaramelak bihotza ukitu zaukuten eskual-giroa entzuleen artean piztuaz. Hoi en ohoretan eginikako txaloak beroak eta bai ziñezkoak. Zorionak eta segi hola hola.

Bigarren egunean arratsaldeko botz-terdietan «Iriarte»n ospatu ginen Euskalerrriko dantzarien Xapelgoa, fandango ta Ariñ-Ariñ zeñek hobekiago dantza. Xapelgo hontan ameka bikote aritu ziren, sei bizkaitar, lau gipuzkoar, eta nafatar bat, hau baztandarra. Soñulariak Maurizio ta Pelix, bestaren zuzendaria Basarri yauna eta juradoko yaunek, bizkaitar bat, gipuzkoar bat eta bi baztandar, lauak zuzenak eta euskal-dantza kontuetan badakitenak.

Hemen juradoen erabakia:

Lenbiziko Saria.—ETXABURU-BILBAO.—Ondarrukoak: 3.500 peza eta Xapeldun edergailuak.

Bigarren Saria.—ALKORTA-Lengusuak.—Zaldibarkoak. 2.500 peza eta «Kopa» bana.

Irugarren Saria.—ARANTZAMENDI-ARAUKO.—Ondarrukoak. 2.000 peza eta «Kopa» bana.

Laugarren Saria.—SARRIEGI-SARASOLA.—Hernaniarrak. 1.500 peza.

Bortzgarren Saria.—LASARTE-LERTXUNDI.—Ondarrutarrak. 1.350 peza.

Seigarren Saria.—ILLARRETA senar-emazteak. Donostiarra. 1.250 peza.

Bertze gañerako bortz bikoteek ere beren saria eskuratu zuten. Mari-torena ta Azkona baztandar dantzariak, milla peztako saria hartu zuten. Sari hau baztandar bikote hoherenentzat agindua zagon. Bikote gaztinen-tzat agindutako saia Lasarte ta Lertxundi'rentzat izandu zen. Yende aunitz ikusten.

Irugarren egunean astelenarekin, goizean erreboteko partida, Irurita-rrak endayarren kontra. Partida polita eta denen gogokoa. Arratsaldeko bortz terdietan «Iriarte» frontoian bi pilota partida. Lenbizikoa, Eskisabel ta Ituate, Nagore ta Txitxan en kontra. Eskisaben ta Ituertek auzia bere-ganatu zuten 22-18. Gero Ezkurra ta Lajos, iruen kontra aritu ziren, Nagore Txikuri ta Azkarate kontrarioak zituztela. Partida honek ez du aunitz kon-datzeorik, bikoteak irukotea aisa menperatu baitzuen 22-13. Lajos inda-rrean dago eta bolai hontan denak porrokatzen ditu.

Laugarren egunean urteroko bizikleta lasterketa, Baztango Itzulia. Las-terketa polita izandu zen eta Lizarrako Galdeano izandu zen irabaztale. Eugi elizondarra seigarrena sartu zen. Lasterketa hontan 52 bizikletari ari i-za-nak dira.

Plazan «Orquesta Alaska» deitutako soñulariak alaitu dituzte bestak eta Donostiako «Ponpoxos» deitutako soñulariak ere bigarren egunean hemen izan genituen eta beren soñu alegerakin Elizondoko karriek eder-ki arrotu zituzten. Urtero bezala Maurizio ta Pelix gure txistulari pare-gabeak nekatu gabe ari izanak dira eta erran beharrik eztago aurt en mutil-dantza ederrak egin ditugula. Bestak igaro dira eta orai «bakea ta bi sos».

MARIANO IZETA

Baserriaren alde

EUSKAL ETA ERDAL

Caja de Ahorros Municipal de San Sebastián

Banen baneko azilyak
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak

Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea

Baserri, lur-tresnak ta abar

Torrelavega'ko Perla Joan
etorriak

NERE BORDATXOTIK Elizondo'ko Albisteak

Paketsua, atsegiña, gustagarria benetan Baztan'go ibarra! Zer esa-nik ezango uri nagusi Elizondo. Elizondoar baten aginduz eta en-karguz moldatu zituan bertso zora-garrietako batean au dio Pedro Mari Otaño'k:

Elizondo'ko uri
maite ta laztana,
ara seme bat zutaz
aztuko ezтана;
Beti eskatzen nago
Jaungoikoangana,
il baiño len eraman
nazala Baztan'a.

—oOo—

Erri-miñak jota bizi zan elizon-doa ura Arjentina'ko Panpetan. Gai oberik ezin eskeini Otaño'ri. Berak ezaipuzan beste gaitzik izan. Senda eziñezko erri-min bat, ain bizi izan zan urte guzietan.

Uztaila'ren 26'garren eguna zan. Pestetan zegoan Elizondo; pesta-aro bizian.

Euskalerrriko Laugarren Dantzari Txapelketa ospatu zan.

Eztut beldurrik sariketa auxe gal-duko danik. Aurreko iru urtetan erruz gustatu bazan, aurt en ondu ditu marka guziak.

Ikusi besterik etzegoan Iriarte pe-lotalekua!

Ura jendearen emana! Zearo be-te bazter guziak.

Amerikano ta japonesak tartean, besteak beste zirala.

Guk eztugu askotan etxeko gau-zarik aintzat artzen. Aiek bai go-zatu zutela gure dantzariak begira!

Amaka bikotek neurtu zituzten almenak Elizondo'ko sariketan.

Amar bikote da, nere iritiz, ta-mañarik ederrena; aukerakoa!

Bein amabost eta ogei bikoteta-ra ezkerro, luzeegi egiten da jaial-dia. Neurritz kanpoko guzia da as-pergarri. Jendea aspertzea da be-rriz gerta ditekianik txarrena.

Berrizko gosearekin gelditu bear dute ikusleak gauzak ondo joatez-kerro.

Nik ba-dakit Uztaila'ren 26'an inor aspertu etzala; gogaitzeko den-borarik izan etzala.

Ba-dakit dantzarien ikuskizun au Elizondo'ko pesta programan palta-tuko etzala.

Elizondo'ko Epai-Maia (Juradua), osatu zuten gizonak, onoko auk izan ziran:

Joseba Arrieta, Bilbao'koa.

Mariano Izeta, Baztan'goa (eus-kal idazle ezaguna).

Eduardo Zapirain, Errenteri'koa.

Dionisio Unanua, Baztan'goa.

Izan zuten buruasterik asko.

Onak, oso onak baiziran an azaldu ziran dantzariak.

Otan duzute seiñale bat.

Dantzan ari ziran bitarte, lanik bukatu baiño len asten zan jendea txaloka.

Barrenak alaxe eskatzen; ezin egon geldi, ainbat edertasun eta alako trebetasuna begien aurrean ikusita.

Bizkaitarrak nagusitu ziran Eli-zondo'ko sariketan. Bai dantzan egin ere!

Au izan zan Juraduak eman zuan epaia:

Lenengo saria, 3.500 peza ta Eli-zondo'ko erriaren esku-erakutsiak,

Etzarburu ta Bilbao, ondarrutar se-nar-emazteentzat. Irabazitako pun-tuak: 157.

Bigarren, 2.500 peza ta Iruña'ko «El Pensamiento Navarro'ren» esku-erakutsiak, Arantzamendi ta Arau-ko, ondarrutarrentzat. Puntuak: 146.

Laugarren, 1.500 peza, Sarriegi ernaniarrentzat. Puntuak: 145.

Bosgarren, 1.350 peza, Lasarte ta Lertxundi, ondarrutar umetxoent-zat. Puntuak: 136.

Seigarren, 1.250 peza, Donos-ti'ko Aiete ballarako Illarreta senar-emazteentzat. Puntuak: 133 ta erdi.

Nola utzi aiatu gabe Maurizio Elizaide, Arizkun'go txistularia!

Auxe bai langille purrukata txis-tuarekin. Eztu batere erregutu bearrik.

Ezta ixiltzen, goizetik asi, ta oso gaberarte.

Ogeitamar urte bete dira aurt en lenengo aldiz Elizalde Elizondo'ra azaldu zala erriko jai nagusiak alai-tzera.

Geroztik, urterik utsegin gabe, an dute beti Santioan.

Nik eztakit Elizalde musikaz ja-kintsu dan ala ezjakin dan. Elizal-de'ren txistu otsak ba-du alako eus-kal txistu berezi bat: mendi igur-tzi aparteko bat. Zein gozo sar-tzen dan belarrietan barrena!

Bijoa au Elizondo'ko agintarien-tzat:

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Etzarburu ta Bilbao, ondarrutar se-nar-emazteentzat. Irabazitako pun-tuak: 157.

Bigarren, 2.500 peza ta Iruña'ko «El Pensamiento Navarro'ren» esku-erakutsiak, Arantzamendi ta Arau-ko, ondarrutarrentzat. Puntuak: 146.

Laugarren, 1.500 peza, Sarriegi ernaniarrentzat. Puntuak: 145.

Bosgarren, 1.350 peza, Lasarte ta Lertxundi, ondarrutar umetxoent-zat. Puntuak: 136.

Seigarren, 1.250 peza, Donos-ti'ko Aiete ballarako Illarreta senar-emazteentzat. Puntuak: 133 ta erdi.

Nola utzi aiatu gabe Maurizio Elizaide, Arizkun'go txistularia!

Auxe bai langille purrukata txis-tuarekin. Eztu batere erregutu bearrik.

Ezta ixiltzen, goizetik asi, ta oso gaberarte.

Ogeitamar urte bete dira aurt en lenengo aldiz Elizalde Elizondo'ra azaldu zala erriko jai nagusiak alai-tzera.

Geroztik, urterik utsegin gabe, an dute beti Santioan.

Nik eztakit Elizalde musikaz ja-kintsu dan ala ezjakin dan. Elizal-de'ren txistu otsak ba-du alako eus-kal txistu berezi bat: mendi igur-tzi aparteko bat. Zein gozo sar-tzen dan belarrietan barrena!

Bijoa au Elizondo'ko agintarien-tzat:

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Maurizio Elizalde'k ez ote luke omenaldi erriko bat merezi?

Gu toki txarrean utzi gaituzute bost xentimoren errurik gabe.

Ba-dugu, noski, motiboa, zerbait minduta egoteko.

Era onan eztaukagu lana egite-ko pozik. Beste itzal bat, beste zu-zentasun bat ikusi nai genduke. Ez aztu ori etxeko tellatura arrika aritzea dala.

Biurri ibiliak izan bear zuten bi aldeak, gure etxera etorri zan man-datariak esan zidanez.

Era onan egin zuten konpon-keta.

Mendizabal'ek, jokoa ogeitamar egunez atzeratzeko eskubidea du berekin.

Au zan lengo kontratu paparean jarria zegoana:

Atzerapena eskatzen zuan indar-tsuak, kontrarioari, eguneko milla ereal eman bearko zizkiola.

Orain, asarreak baretzeko, jaso egin dute zigorra, kastigua. Milla errearen tokian, eguneko milla peza izango dira.

Mendizabal'ek emendik ogeita-mar egunera jokatzea erabakitzen badu, ogeitamar milla peza eman bear dizkio eskuetara Ostolaza'ri.

Egizagun kontu gero Ostolaza gaixotzea gertatzen dala.

Alakorik balitz, Ostolaza'k Men-dizabal'i paperean jarria dagoana pagatuko lioke: eguneko milla erreal.

Kamarra gogor samarrak aterata gero, era ortan konponduak izan bear zuten.

Jakiñean gelditzen zerate irakur-le maiteok.

Basarri

ZERUKO ARGIA BIZKAIKO ERRI AUETAN SALTZEN DA:

MARKINAN

M. Loli Aginaga,
Artibay, 24

SONDIKA-ASUA

E. Astarloa

LARRUSKAIN

Parrokia

GERNIKA

Ruiz Bustillo

ONDARROA

M. Zulaika

BILBAO

Libreria Armendáriz
Dr. Areilza, 50
Libreria Azkategui
Cinturera, 4
Libreria Bilbaína
Plaza de los Mrtires, 2
Libreria Verdes
Correo, 7

GALDAKANO

J. Altuna
Urreta, 34

ABADIANO

J. F. Zubero
S. Prudenzi, 7

LAN-AKULUA, ALA ZER-GERTA?

Euskalerriaren seme-alaba ta aren barru ta mami gera. Erri onek asko zor dio bere gizonen sor-espirituari. Sormen orri eragozpenak jarzea, kaltegarri genduke oso. Orren premi gorrian bait-gaude.

Baiña gure industriak bizi irautea nai ba-du, berriitu egin bearko du. Onela ez egin ezkeru, ondatzera goaz.

Bein ere ez tira elkarren bestaldeko mutur izan, lan-akulua ta zergerta jokatzea. Baiña gaur, iñoiz baiño geiago bear degu aurre-rapide ta aldaketa bidean ekitea.

Aldaketa, izan ere, gaurko industri, salerosketa, naiz jakintza sailletan, oinarri bezela artu bearra degu. Ekonomi ta diru-zaitza alorretan, aurrerapide ori, atzeratu eziña baita; ta orren arabera abiatu bear degu sail oietan.

Gure aurretikoen ekinak eta adimen-argien txinpartak, xeetasun osoko kontuak eskatzen ditu, gero gure usteak ustel atera ez ditezen.

Gure egunotan ontzat eman bear dan ekin, ezta borondate utsez jazen. Esku-artean deguna ondo miatu ta gero artu bear ditugu neurriak.

Zenbat laiñeza ta irudipen sortzen diran diruketan!

Elkarren urre baitaude lan-akulua ta zer-gerta bidea.

Langintzatan arduratuak, zeatz konturatu bear dute, beren lanean nolako aldaketak onartu bear liraken. Onela jokatuko degu, gaurko aldatze ta lan-bide berrien mailletan gaurko giroa gaitzeke, ta gure indarrak bere betean erabilliaz.

Gure joera berriak, aita ponteko gutxiago bearko du ta gure alegiñetan eta geroen ekinetan oinarritu bearko degu geiago. Bestela, beste elkarteen puja ta nor-geiagokako jokaera ontan, aizera utziko gaituzte gure leikideak.

1970: Ezieraren Mundu Guziko Urtea

AURTZOEN eta GURASOEN ESKUBIDEAK

— I —

Aspaldi ontan, kezka-ta zalantza gogorrak dabiliz, Euskalerriko sendi eta errietan, euskal ikastolei buruz.

Batez ere, Euskalerriko ikastoletan, kristau-ikaspidetaren irakaskintzarik izango ote dan ala ez; eta gero, irakaskintza ori, nola antolatuko ote dan, baldin iñoiz, erlijio-aldetik, «pluralismo»-arazoa sortuko balitz, edo-ta iñoiz, Jainko-ukatzearazoa, gure artean, indarra artuko balu.

Eztabaida garratzak ere, begiz ikusi ditugu. Elizaren babes eta itzalpean sortutako ikastoletan, orrelako zerbait gertatuko ote dan bildurraz: Alegia, euskal ikastola oek, iñoiz, erlijiorik gabekoak izango ote diran ala ez.

Norbaitzuek, bildur bait dira, gure errietako ikastola oen zuzendaritzan, erlijiorik gabeko sekularrak sartzen asi ote diran...?

Baita, ango edo emengo andereño batzuek ere, erlijio ikaspidetik emateko gogo onekoak ez ote diran...?

Eta ori, gure gizaldiko bidegabekeri eta zuzengabekeriak aundienetako bat iruditzen zait, bai gure aurtzoen eta bai gure gurasoen eskubideen aurka.

— oOo —

Euskalerriko andereño batzuei, galdera bat egingo nieke: Nundik artzen dituzten... edo nork ematen dizkien Jainkorik eta erlijiorik gabe, aurrak ezitzeko eskubideak...?

Gure andereñoak eta euskal-ikastoletan lan-egiteko asmoa duten guziak, aurtzoek, ezer erakutsi eta beren buruetan ezer sartzen asi baiño leen, berak leenbizi —andereñoak—, beste ikaspidetik batzuk be-

reganatzan aalegindu bear luketela, iruditzen zait: Gaur, ezierari buruz, mundu guziak, ontzat ematen dituan garrantzi aundiko sustrai-gai eta arau zuzentzaileak.

Ekainaren 28-an, «ZERUKO ARGIA», Euskalerriko ikastolei buruz, Aresti Jaunari erantzunaz, ikastola bakarra, jainkozkooa, erri-aginte zaleen gogokooa, gizarte sail guzietan oinarritua, ordain-gabekooa eta Jainko-dun eta Jainkorik-gabeko aur guziak azi ta ezi ditzazkean ikastola, eskatzen genduan.

Eta gaur, gure iritzi ori, indartzerata eta sendotzera gatzoz, Laterri Batuen erabakitzen nagusien aldetik eta Etika-aldeetik, sustrai-gai berezienak eta garrantzitsuenak ekarriaz eta aurkeztuaz.

— oOo —

I.—LATERRI BATUEN BATZAR NAGUSIAREN aldetik.

UNESKO-Batzordearen asmo agertzeari esker, Laterri Batuak, «Ezieraren Mundu-Guziko Urtea» izendatu eta oiuztatu digu, aurtengo urtea.

Asmo txalogarri oni esker, mundu guziak, «Ezieraren Urtea» ospatuko du, aurtengo urte ontan.

Goragarri ori dala-ta, UNESKO-ko zuzendari dan, Rene Maheu jaunak, gora aundiko itzaldi batean, aurrerapide eta ekinaldi arduratsuak eskatzen dizkigu, eziera-alorrean.

Baiña, euskal-ikastolek, aurrerapide aundirik ez dute egingo, baldin gure aurtzoen eta gurasoen eskubideak zapalduaz, erlijio-ikaspidetaren irakaskintza, gure ikastoletatik kentzen badegu.

— oOo —

1948-garren urtean, Laterri Batuen Batzar Nagusiak, «Gizaki-Eskubide-en Azalpen Orokorra» argitaratu zuanen, erakus-gai sakon eta mamitsu askoren artean, bi sustrai-gai berezi oek agertu zituan:

a) «Aurtzoen eziera-ta zuzenbidearen erantzukizuna, leenbizi, gurasoei dagokio».

b) «Gurasoek, aurren-aurreko eskubidea izango dute, beren seme-alabentzat, gogokoena duten eziera-klasea aukeratzeko».

Besterik-gabe, Laterri Batuak jarritako bi sustrai-gai oek geldiro irakurtzea naikoa litzake, gure ikastoletan, nola jokatu eta ze zuzenbide artu bear diran jakiteko.

Eta, «Gizaki-Eskubideen Azalpen Orokorrean», ezierari buruz, ikaspidetik sakon oek irakurri ondorean, nik ez dut ulertzen, norbaitzuek, nolatan ausartu ditzazkenik, gure ikastoletatik, erlijio-irakaskintza kentzen...? Eta ori, gurasoen baimenik eta baiezkorik gabe.

II.—ETIKA-aldeetik.

Ikastola familiaren berezko osagarri bat bezela, artu. bear da.

Izadi-maillan, gurasoek, bearreko betebear eta eskubideak dituzte, seme-alabak azi-ta ezitzeko.

Baita berak nai dituzten ikastolak eta irakasleak aukeratzeko ere.

Batikano-ko Batzar Nagusiak, onelaxe dio: «Bearreko da, seme-alabak azi-ta ezitzeko, leena-ta gain-gaiñeko betebearra eta eskubidea dituzten gurasoek, ikastola-aukeratze kontuan, askatasun osoa berengan izatea».

— oOo —

Egi orrek, bi argibide oetan du, bere sustrai eta oinarria:

a) Izadiak nai duana, ala dio Akino-tar Toma Done burutsuak, ez da, aurrak sortzea bakarrik; baita, beren azieran eta aurrerapidean ere, aur oeri, on-on dan giza-maila arterainokoan, laguntzea.

Lan orretan, aurtzoek laguntzeko berriz, ikastola degu, biderik onenata egokiena.

Beraz, gurasoen betebearra da, ikastola aukeratu eta beren seme-alaba oien eziera zaintzea.

Ikastola, familiaren eraskin bat da. Eta irakasleek-ta andereñoek —beren jardunari buruz—, gurasoen aurrean erantzun bear dute.

— oOo —

b) Aurra, bere familiaren gorpuzkiña da.

Eta gorpuzkaren eginbearra, bere gorpuzkiz guzien ezpearrei begiratzeta dan bezela, eziera ere —mantentzea bezela—, ezpear oien azpian erortzen da.

Orregatik, ezieraren eginbearra eta eskubidea, familiaren gain erortzen dira.

Gurasoen eskubidea, berezkoa da, jatorrizkoa, izadiarengatik artua. Baiña, ez, beren aurrak zapaltzerainokoa, mugagabekoa.

Aurra, bere ezieraren eskubidea duan, giza-persona da.

Aurra, ez bait da bide; azken baizik.

Aurren eskubide orri, gurasoen-aldeetik, aurrak ezitzeko betebearra dagokio. Eta betebear ontatik sortzen da, aurrak ezi eta ikastolak aukeratzeko eskubidea.

Eskubide bakoitzak, berekin betebear bat ekartzen du. Eta, betebear bakoitzak berriz, eskubide bat jabe egiten gaitu.

AZKEN OAR

Zaindu-ta gorde ditzagun-ba, gure aur eta gure gurasoen eskubideak.

Oraindik, gaur-gaur, ziurtasun osoaz baiezta dezakegu, erlijio-irakaskintzari buruz, Euskalerriko gurasorik geientsuenak, irakaskintza orren aldekoak dirala.

Eta ori, ez, Euskalerrian, jainko-ukatzailerik ez dagolako.

Baizik, gure arteko jainko-ukatzaille oiek ere, beren seme-alabak, geienetan, erlijioosen ikastetxeetara bialtzea naiago dutelako.

— oOo —

Orregatik, Euskalerriko guraso batzorde geientsuenak, gure ikastoletan, erlijio-irakaskintza nai badute, erlijio-irakaskintza eman bear da. Baita andereño-talde batek edo beste nai ez badu ere.

Erlijio-irakaskintza, ez bait da andereñoen eskubidea, baizik gurasoena.

— oOo —

Ez dezala-ba iñork uste izan, ori, «teokrati»-agintearen bidetik eskatzen degunik, Aresti jaunari iruditu lezaiokeen bezela; edo, arropuzkeri, maixukeri edo dogmatikeri bidetik eskatzen degunik, Barrutia jaunari iruditu lezaiokeen bezela.

Idazlan onetan, aurtzoentzat, bi-dezki eskatzen deguna, auzen da: Etika utsa, izadi-legeak, aurtzoentzat, eskatzen duana.

Bestetik berriz, demokrazi-utsa, guraso-batzorde geientsuenak, seme-alabentzat eskatzen dutena.

Azkenik, Euskalerriko, erlijiorik gabeko irakaskintza eskatzen duten idazle ausartsuek, badaukate nundik asi, beren ikasbideak zabaltzen.

Asi ditezela, irakaskintza-klase ori, geientsuenek eskatzen duten alderdi-etatik.

Eta, iñoiz, zoritzarrez, arazo-orrek, Euskalerriko-mugetan, indarra artzen badu, orduan, guraso-batzordeek ikusi-ta erabakiko dute, nola jokatu.

(Jarraituko du)

TXALINTXO

BAIONAKO ASTEA ETA EUSKERA BATUA

Askotan pentsatzen nuena ezin argiroago ikusi dut azkenez Baionan. Dakizuenek Euskal Museoa hitzaldi interesgarri batzuk izan dira joan den aste honetan Euskal kultura gaitzat hartuta. Gipuzkoako, Lapurdiko Nafarroako eta Zuberoako hizlariak izan dira eta guztiek ezin ederkiago mintzatu dute Haritzelhar jaunaren zuzendaritzapean.

Bizkaitik gazte pilo ederra zegoen, andereñoak batez ere. Guztiek esaten zutenetik haxe geratu zen garbi: Lapurdiko liburuengatik ez bazen (Atsularren GERO famatugatik hain zuzen) eta aspaldion idazleak Lapurdiko euskeratik hartuta literaturan sartzen hasi diren hitzengatik, ez zuketela ezertxo ere adituko. Aditzeko txarrena Zuberoakoa zen, oso euskalki urruna zelako.

Guztiok entzun ditugu h fama-tuak, eta gure artean ez dago bat ere dudarik zorioneko letra hori p, t, k, edo beste edozein letra bezain beharrezkoa denik. Guk galdu dugulako kendu nahi izatea ortografiatik ere astakeria bat besterik ez da, bizkaitarrok ortografiatik z eta ts kentzea astakeria izanen litzatekean moduan, guk galduta euki arren.

Aspaldian ezagutzeko gogoz genuen Karakate jauna, azkenik, ezagutzeko plazera euki dugu. Dakien euskera koxkorra (30 urteotan ikasten saiatu bada ere) ikusita, ez zaiku harritzekoa berak batasunaren kontrako lanak erderaz egitea. Agian, horregatik, inork ez zion kasurik egin.

Txillardegik esan zuen bezala, batasuna martxan dago. Egindako eta ibilirik bidea ez dugu berriz ibiliko. Izan daiteke, eta seguru bat baino gehiago, gauza bat edo beste

gaizki eginda egotea, baina horiek zuzentzeko ezkerrean edo eskuinean alderatuko gara batasunaren bide honetan, baina atzera bihurtzerik ez dago, zaharreria zenbaitek hala nahi badu ere.

Baionako asteak beste gauza argi bat erakutsi zeukun: alegia, norbere euskalkia bakarrik, ondo baino hobeki jakin arren, eta ez besterik dakien euskalduna (bizkaitarra zein giputza) ez dela gai mugaz handiko anaiak aditzeko. Euskalkieriak urrundu egiten gaitu eta frantses edo espainolez balia erazi. Elkar aditzeko Euskera batu bat eta bakarra ikasi nahi ez dutenek, ba dute guttienez bere euskalkiaz gain, beste sei edo zazpi euskalki ikasteko, eta Euskal aditzak dituen forma ugari eta gaitzak ezaguturik, ez dirudi gauza bidezko ez erraza euskaldun guztiek euskalki guztietako milloi forma ezberdinak ikasten eta eskolatzen hastea. Ez da ikusten nola etor daitekean, zelako mirakulu bedeinkatuz, euskalkietatik berezko batasun hori, bidea markatzen ez bada. Inongo herritan egin ez dena gurean egin nahi dute batzuek: baserriarren eskuetan hizkuntzaren batasun literarioa uztea.

Izan bitez ere errespeto guztiak baserriarrentzat eta txikitatik euskera jakin duten guztientzat, baina ez deritzot haien eskuetan batasuna egiteari ondo, Gaztelako baserriarren eskuetan gaztelaniaren batasuna egitea ondo iruditzen ez zaidan bezala. Baserriak utzi eta jendea kaleratzen ari den garai honetan, ezin daiteke pentsa Euskeraren etorkizuna baserrian dagokeanik, hirian eta kalean baizik. Hau garbi ez dakusanak ez ditu ongi begiak eta hobe luke optikalari batengana joatea. Teknika eta industria garaia zaiku hau, ez bukolis-

mozko artzain eta baserriar sasoia. Peru Abarka hil zen eta gero eta guttiago dira haren ondorengoak. Zorionerako edo zoritxarrerako baserria bukatzen eta hiltzen ari da. Bai Euskal Herrian, bai Ingalaterran eta baita Alemanian ere. Ez dezagun pentsa hondamendi hau geurea bakarrik dela, mundu osoko fenomeno bat besterik baino. Haintzat hartzen badugu eta hori kontuan hartuta Euskal Herria eta Euskera aurrera eramane nahi badugu, salbatuko dukegu geure Herria. Baina horretarako kaleratu behar dugu Euskera eta Euskal Herria. Ez Euskera salbatzeagatik kalea utzi eta baserri batera bizi izatera joan. Mundu hau aurrera doala ez dezagun ahazt. Abarkak baztertu ditugu eta zapatak jantzi. Ez dut uste negozio ona denik inongo herritan abarkagintza. Eguneroko bizitzeak erakusten dauku hori behintzat.

Xabier Kintanak

ZERUKO ARGIA

Zuzendaria:

MIREN JONE AZURZA ARISTEGIETA

Naparroko-Kantauriko ta Aragoiko Kaputxinoak argitaratua (Mayor, 50-1.º - Burlada Pamplona)

DONOSTIA'n:

Oquendo, 22 - Telf. 26666

ARPIDE SARIA:

Barruan	215 pezeta
Korreo batasunetako errietan.	265 pezeta
Atzerrietako besterrietan	285 pezeta
Aldez Aurrez galdetu.	
Salmentan (Alebakoltza)	5 pezeta

BATASUNA BEHAR EPE!

Lagun bakarraren bizkar bakarrarentzat —gure Herkules omen den Urtaien bezain zabala lukeala ere— zama astunegia ez ote den Euskara batzea. Zamarren pisuak ez ote dion lurra muin araziko. Ondoan lagun batzuk lituzkeala ez ote lukean egiteko hori hobeki burutuko.

Noski! Eta ba du lagunik. Ez da bakarrik ari. Laguntza pixka bat eskaini duen inori ez zaio, nik dakidala, muxin egin.

Baina EPE!, guk Azpeitian esan ohi genduenek; ERNE!, beste leku gehiagotan esaten denez. Laguntza behar da, ez eragozpena, ez zoztorra, ez ere kritika desegile hutsa. Hori batera. Bestera ere, berriz, laguntza; ez hari eskuetatik lema kenduko dionik; ez bere gain gidaritzaz hartuko lukean beste inor; gehienez, arraunak eskuratu eta ontziari eragingo diona.

Lema, batek; arrauak, nahi dituenak.

Patxi Altuna-k s.j.

Euskal-herritik begira ...

EKIALDE HURBI- LEAN PAKERIK EZ

Azkenaldi hontan ekialde-hurbilleko giroa zerbait bigundu dala dirudi. Arabe ta judutar arteko burruka amaituko dan esperantza piztu zenbaiten bihotzetan. Izan ere Ejipto ta Jordaniak, oso osorik ez bada ere, M. Rogers amerikarrak eskeini dien programa begi onez dakuste. Israel'ek ere, oraindik gai hortaz ez du bere iritzirik eman, ontza emango lukeala esaten da. Rogers jaunak dionez, pakea bi pausu emanaz lortuko litzake. Lehen-dabizi burruka hiru illabeteko epean alde batera utzi beharko luteke ONU'ren ordezkari, M. Jarring jaunaren ardurapean. Jaun honek, 1967'gn. elkarreak hartutako erabakiak aurrera eramane ta betetzearren antolaketak mantxan jarriko litzuke, geroxeago elkarizketari hasiera emateko.

Hareman hauen xede ta helburua hauxe izango litzake: egizko pake iraunkorra lortutzea. Hortarako nor berak bestearen nortasuna errespeta beharko du, ta urkoaren eskubideak haintzat harturik ONU'ren esanetara jarri.

Lehen esan dedanez, idazten ari naizen une hontan, oraindik israel-darrak ez dute erantzun ofizialik eman. Pakea, elkarizketaren bidez lortutakoa, ontzat emango dutela esana dute, baina euren egazkiak bonbardeo lanetan jarraitzen dute. Rogers jaunaren proposamendua hutsean geldituko ote?

Bada, ordeak, imperialistak nahiko luteken pakeari eragozten dion beste alderdi bat, palestinoak alegia. Rikardo Arregik, hain garbi ta begi zorrotzez aztertzen zekien gure adiskideak, ekialde-hurbilleko prolemaz mintzatzerakoan, palestinoen auzia planteatzen ta adierazten zigun. Izan ere prolema ez bai da arabe ta judutarren artekoa bakarrik. Judutar etorkiñak iritxi aurretik palestinoak bertan kokaturik bizi baziran bizi, geroztik ez dute lasaitasun eta pakerik izan.

Zelakoa da burrukatuz irautza egin nahirik dauzkagun palestinoen helburua? Zer da euren jokabidearen azken-muga?

Ekialdeko egoerak, hauen iritziz, ez du irtenbiderik, joera baten barruan ez bada: bertan estatu oso bat eratuz, Palestina demokrazia ta askatasun bidean jarri, erlijio ta abendari begiratu gabe, guztiok bertan bizitzeko egokiera izan dezaten ahalegindu. Izan ere, batzuek arabetarrek basamortura jaurti nahi dituzte, baina ezin dike horrelakorik ontzat eman. Besteak, judutarrak urpean ikusi bitarteko onik ez dute izango. Iritzi hauek ez dira zuzenak, ta horrelako jokaerak ez luke egizko konponketarik sortaraziko. Ezin dike arabatar nagusikeria onar, baina ezta zenbait judutarren sionismo imperialista ere. Biek dire zein baño zein kaltegarriagoak.

Palestinoak burrukatuz ari zaizkigu, gerrila joera ta estrateji baten barruan. Era berean, ideoloji saillean badute lanik aski, asko bai dira judutarren artean iritzi okerrez pentsatzen dutenak, hots, palestinoak jende basatitzat jotzen duenak. Zorionez, iritzi hau aldatzen dijoa. Palestinoak ez dute judutarrik jaurti nahi, danak askatasunez, errespetoz (izkuntzaz ere bilinguismo onartuko litzake), bizitzera amesten dute. Imperialismoa da erabat gaitzesten dutena.

Gaurkoz, palestindarrak ideoloji sistema osorik ez digute aurkeztu. Orain iraultza ekintzan murgildurik dauzkagu, ta bera lortu ta eskuratu bitarte ez dute ametszeko jauregirik jaso nahi. Geroak erakutsiko du antolaketak zelan egin. Oraingoz, Estatu demokratikoa, erlijio konkretu bai lotu gabea, iritzi ta egiteetan zabal eta progresista izatea eskatzen dute.

Batzuek diotenez palestinoen jokabidea utopi hutsa da. Beharbada, garai bateko David eta Gofat'en arteko burruka bera daukagu begi aurrean. Komandoak egin duten lana, burruka, palestinoen alde sortarazi duten giroa, kezka, t. a. ez dira ahazturik utzi, genitzaizen alderdiak.

Espanira egin berri duan ibillaldian, Irak'eko ekonomi ministroak dionez, kurdoak ere askatasun-autonomia eskuratu ondoren, palestinoeri laguntzeko prest daude, ta dagoeneko kurdoak zenbait komandoetan parte hartzen dute. Hildakoak ere badira noski. Bere gidari Mustafa Al Bazarni adierazi berri duenez, aurrerantzean, Palestina askatasunaren alde burrukatuko ira, arabetar artean egizko sozialismoa billatzen dutenekin elkartuko.

Estadu Batuek baditu bere interesak ekialde-hurbillean. Horregatik halamoduzko pakea sortzea izango litzake bere ametsik haundiena. Ejipto ere pakea lortutzearen pozik makurtuko litzakeala dirudi. Palestinoen gogo-asmoak itoaazteko ez ote dire biek Jordaniarekin elkartu ta «pakea» ezarriko?

Palestinoak garaipena lortuko ote dute? Imperialismoaren indarra haundia da, ta ekialde hurbillean bere zañak ondo sustraituak daude. Bera behin da berriro nagusi izango ote?

Nik, burukatzan dan herriarengan konfiantza haundia dut. Egun batean kurdoak lortu zuten garaipena, palestinoak ere eskuratuko dutelakoan nago. Bitartean ez da pakerik izango.

MIKEL UGALDE

aristegui hermanos

ZORUAK ETA ESTALKIAK,
PERSIANAK, ATEAK, ETA ABAR.
GARBITOKI ETA ITURKINTZA GAIK.

ERAKUSTOKIA:
FUENTERRABIA, 19 - URRUT. 11459
DONOSTIA

ERLOJU TA BITXITEGIA

Eduardo Choquetia

Vergara, 11 - Urrut. 17751 - Etxekoa: 22700 - DONOSTIA

ITZ GUTXITAN

Azken-aldi ontan, 26 eslijio-elkar-te onartuak izan dira Espainian, ka-toliku ezitiranak; oien artean «Je-hovaren Lekukoak» izenez ezagu-tuak. Auekin, 131 elkarte ditugu gure artean legez onartuak.

—oOo—

Israel'ek beste «tximist-gerrate» bat gerta nai omen-luke. C.I.A.'k esaten digunez, Israel'ek oraingoz ba du Atomo-bonba». Gutxienez, beintzat, bonba ori egiteko gauza da bereala. Errusiak Ejipto'ri gero ta geiago lagunduko omen dio; bai-na mundu guziko gudari dion bil-durrez, Nasserrek eskatzen dizkion, eraso-armak ukatu egiten dizkio.

—oOo—

Errusiko «intelektual ezigaitzak», gogo-kartzeletan sartzen dituzte. Be-re orretan irauten dutenak, «gai-xotzat» jotzen dituzte, ta bereala gaixo-etxe psikiatrikutan sartzen di-tuzte. Ba-dira onelako «Gogo-Gaixo-tegi bereziak». Auetan «berebiziko zigorrak» ezartzen zaizkie, gorbizi ta buru-arro irauten dutenei.

—oOo—

Zaragozan, Preu-saillean euneko 65 ikasle, atzera gelditu dira esa-miñetan.

—oOo—

Ingalaterrak berriro ekingo dio Ego-Aprikakoei armak bialtzen. Ar-ma oiek, «maila ta neurri jakiñe-koak» bakarrik izango dira. Tanza-niak, Commonwealth» elkarteak utzi egingo du, arma-bialtze ori asten dan bezin laster.

—oOo—

Ipar-Ameriketako, Illargi eskuratu ta andik urtebetara, eztaki zer egin

izarbel orrekin. Izar-arteko egala-riak oso atzeratuak eta zalantzaka ikusten ditugu. Auek eta N.A.S.A.'k oso diru-laguntza txikia iristen du-te orain Estadu Batuetan. Gaiñera gizaldi gaztea ezta oraindik gogoz sartu Izardi-Aldi onetan.

—oOo—

T.O.P.—«Ni Aide-gidari gorria izan naiz» izenburu duan liburua legez onartua izan da; ta aren egillea ere, aske ta errugabe aitortu dute.

—oOo—

Zine-Saillean neurri berriak artu dira. Erbesteko ta Espainiako mintz edo pelikulak, berdiñ artuak izango dira, nunbait. Guziak neurri batean epaituak eta erreztasun berdiñak izango dituzte legearen aldetik. TUE ta Espainiako zinea, itunbena be-reala izenpetzekotan daude.

—oOo—

Aita Santuak, bere egitekoaren azkena aitatu du iru alditan. Itz auek ez dute esan nai, bere kargua utzi-ko duanik, ez. Itz oien bidez, bere bizitzaren azkena adierazi nai digu, noski. (P. A.).

—oOo—

Estadu Batuetako «kongresista» batek, au esan digu: Ipar-Amerike-tak Errusi'ko muga-aldean atomo-bonbak jarriak ditu.

—oOo—

«Combat» egunkariak idazlen-sail bat argitaldu du, izenburu onekin: «Madrillen erbeste-politikako lau ar-datz aundi». Uztaillaren 23'garre-nean esaten zigunez, Madrillek, be-re politika ori, lau aldetara begira jokutzen du: Merkatu Batua, Eguz-kialderako joera, Mediterraneo itxa-

soa ta Ipar-Ameriketari begira, ale-gia. Gibraltar eta Ego-Ameriketa, atzeratuak gelditu dira.

—oOo—

«L'Express»ek dionez, Kubako di-ru-arazoa, geroago ta larriagoa egin da. Ta bear dituanek inguratzen ge-ro ta estuago dabil.

Kuba, eragozpen auen artean itoa dago ta gaiñera eztu albistaritza saillean askatasunik. Polizia zitaldua dute lur aretan eta nor-nai espe-txeratua izan dikeke edozein egu-netan. 650.000 inguru dira, Kuba utzi duten bertako semeak. Auetako geienak, bizibide aitoretakoak dira. Erbesteratze aundi onek, eztu ete-nik. Astero bost aldiz, goizeko ama-rretan, «Paradero'ko aide-zelaitik jendez betetako egazkin bat ater-zen da erbestetara. Datozen bost urtetan ateratzekotan diran egazki-nien jarlekuak beteta daude orain-goz. Kanpora ateratzekotan dauden ciek Estadu Batuetara, Mexikora edo Espainiara aldatzekotan dira.

Murtziako obispo dan Monseñor Roca'k, bere jauregia saldu egin bear omen du. Arekin ateratzen duan diruarekin, Murtzia ta Karta-jenan zortzi parrokitik gora jaso-tzekotan omen da. Orrez gain, gizar-te-langintzaren bat antolatu ere, egingo omen du.

Egoaldeko Aprikak, atomo-tresnak eskuratu omen ditu.

Xabier Aagra jauna, Kartajena-Murtziako Gotzai-laguntzaille izen-datu dute.

BANCO DE VIZCAYA

Zu bezalako pertsonentzat

HERRI EKINTZAREN ALDE

NAFARROA GILTZ - HARRI

Bilbo eta Bordele buru direlarik, CICA deritzan elkarte berri bat sortua da. Erderaz, «Comite Interregional Aquitania-Cantabrico», deritza. Sorrera, duela urte batzuk, Bilboko eta Bordeleko alkateek izan zituzten solasetan, du.

Azaroaren lehengo astean, Paueko hirian, bilkura eta solasaldiak izango omen dira zenbait arazo handiri buruz:

1. Akitania eta Kantauriko ekonomia-egiturak elkar gehiago lotzearen, ikertze eta argitaratzek egin frantsesez eta espainolez.

2. Berandutu gabe erabaki behar direnak, bideak (lurretik nahiz itsasotik), telefono-sareak, irrti saioak, Korreoa.

3. Industria berriez dauden egitasmoak, alde batekoak bestekoe-kin konparatu eta berdinkaratu: bereziki, petroleo-iraztegiak, itsas-ontziolak, arrantza, gas naturalen garraio eta banaketa, elektronika, aire-espazio indusriak...

4. Kultura eta turismoa.

5. CICA-ren gastuak ordainduko dituan diru-batzordea eta emailleen erantzupideak.

Ekintza honen xedea, «Akitania-Kantabrika» Europako Erregio ekonomiku bat sortzea omen da. Thomas de Carranza finantziariak dienez, eskualdeak omen dira, beren nortasun eta osotasunean, ekintza honen buru eta jabe.

NEURI, KANTABRIAREN BURU

Asmo handi honetaz zenbait argitasun gehiago eman nahi nituzke, iritzia eman aurretik.

Bilbo dela esan dugu «Kantabria»-ren polo eta buru. Bilerak, gainera, Bilboko udaletxean eta Neguriko Golf-ean egin dira.

Bankularien eta finantziarien de- seiña dela irudi, Komerzioko Kama- rak kanpora geratu bait dira.

«Kantabria» izendatu duten lu- rralde horrek ze zabalera eta mu- ga dituan jakin nitezen, noski, Araba, Burgos, Gipuzkoa, Logroño, Santander eta Bizkaia dituzu.

Zatiketa-banaketa honez hamai- ka gauza esan ditezke. Lehen, hau- xe esanen dut: Neguriko Golf-ean sortu eta jaio den mamuren bat dela «Kantabria» hori.

Gonalo Saenz de Buruagak, bere «Ornacion del territorio» (Gua- diana de Publicaciones) liburuan, hamabi errejio mugaketa badakar- tzi. Baiñan, beste horrelakorik ez du inork asmatu oraino.

Nafarroa bazterturik utzi nahi bi- de dute. Nafarroa ez dute nahi amaiekin elkarturik.

Farragarria litzake —amorragarria ezpaltz—, Europako errejioa eraiki nahirik dabilzala esan, eta Nafa- rroa batera jaurti, muga zabale- na daukan Nafar-Erresuma iraitzi? Irundik Behobiarainoko ake hertsia hartu, alajaina, Nafarroa Europa- ra deika dagoen herrialdea izan! Itsu- menaren ziorik ez dut besterik ikus- ten, Euskal-Herriaren puska nahia eta estrategia baizik.

Estrategiaren giltzarria Nafarro- aren hastantzea dela, garbiegi dago. Euskaldungorik ez duan oligarkia fi- nantzalaria eta. Partidu komunista- ren jokabidea, elburukide doaz ara- zo eta xede nagusi honetan.

Europako ateak zabaltzen hasiak diren une honetan, Euskal-Herria- ren nortasuna mundu guztiak aitort- zen duan aldi honetan, gure zati- katzea eta pikortzea da kapital-in- perialismo eta sozial-inperialismo guzien xederik printzipalena.

MOKOR HISTORIKOA

Halaz guztiz ere, «Akitania-Kanta- briko» idea horren segierari adi egon behar gatzazka. Zerbait zori- tzen bada, hemen jasan beharko dugu guregan egitura horren era- sana. Nork ez daki, haatik, proiektu horiek ongarri daitezkeala indus- triaren eta hazkuntzaren aldetik? In- dustria zearo berriak behar ditugu- la, behin eta berriro esaten, ezin gindezke asper. Baiñan guk gizarte- herriaren aurapenerako nahi di- tugu industria eta hazkuntza. Gi- zarte-herria, ordea, erabaki nagusi horietatik urrun dagoelarik, ez da- torke, iñungo magiaz eta astike- riaz, herri-aurrera penik.

Badago arlo hauetaz jabetzearen prenta. Intres guzien gainetik, eus- kaldun goaren alde gauden. Gi- kaldungoaren alde gauden lan-egi- lleak goaz, kontzientzia hau geren- ganatuko dugun «mokor historikoa» sortzen.

GURUTZ ANSOLA

Arrantzaleak Ipar Amerikan

Arrantzaleen gaiak aitatzea oso atsegin zait eta orregaitz dakargu gaur ere Asteroko ontara gai ori Erresuma aundi baten arrantzaleen egoera aitatuz.

Ipar Amerikaren Lateri Elkartuak edo Estatu Batuak, urte askotan, arraingintzan leenengo tokia zeuka- ten. Geroxeago Japonen kendu zion leendabiziko lekua eta geroago Pe- ruk. Orain Peru da nagusien, leen- nengo tokian jazarri da, Japon bi- garrenean eta boskarrenean Estatu Batuak. Gaur egunean gauzak orre- la jarraitzen dira.

Aldakuntza onen sustraiak nun da- goz? Ipar Amerikan bertan, Ipar Amerikan, arlo ontan loak artuta dagozela esan genezake. Azkenengo urte onetan itsasontzi gutxi egin du- te eta txalupak berriro gabe dabilta arrantzaz. Txalupa zaarrek in dabi- tza eta arrantzaleak ere pixka bat zaartu egin dira.

Arrantzaleak gero eta urriago dira Ipar Amerikan. 1948-gn urtean 160.000 arrantzale ziran, 1958-gn. ur- tean 135.000 eta 1964-gnean 125.000 bakarrik. Geienak kooperatiba baten sartuta dagoz eta alogerak emen be- zela «a la parte» daukate. Ipar Ame- rikan 100 kooperatiba baino geiago dira 7.500 txaluparekin. Arraina jo eta saldu ere egiten dute elkarte oiek.

Arrantzale onenatariko batek 7 edo 8.000 dolar irabazten ditu ur- tero eta besteak 2.500 eta 3.500 dol- lar. Guretat alogera oiek, irabazi oiek, andiak dira, baiña Ipar Ame- rikan oso txikiak.

Ipar Amerikako arrantzaleak zaar xamarak dira (47 eta 52 urte bata besteagaz) eta gazteek ez dute nai arrantzale bihurtzea, lana gogorra da- lako eta irabaziak makalak.

60.000 arrantzale amerikarrak Atlantikoko arkitzen dira, Atlantiko arrain-tokietan, 20.000 gutxi gora beera Mexikoko kolkoan, 30.000 Pa- zifikokoaren itsasertzean eta Alaskan eta 15.000 barneko arrain-tokietan (Mississippi, Missouri).

Ipar Amerikan, arrain jotzea be- runtz doa eta boskarren alxia ere aldenduko zaio, ziur asko. Geroago eta arrain gutxiago arripatzen dute arrantzale, ipar amerikarrek baiña, emen bezela, arrapatze oien balioa gero eta andiagoa da.

Ipar Amerikan arrain mota asko jotzen da, ona emen urteroko arrain- gintza batzuk:

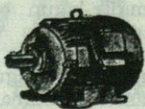
Bodegón

Alejandro

Alejandro'ren Bodega dago Donosti'ko txoko baten, bein ezagutzen dutenak zintzo dakite aruntz joaten. Nai dan aukera ba-dezu beti jaten bezela edaten, oberik ezin arki ditzeko merke ta ondo ematen.

Fernán Calbetón, 4
DONOSTIA

MOTOR ELEKTRIKOEN KONPONKETA

GORDAILUAK

Bar Deportivo aurrean
Nueva, 3 Urrut.: 58357
ANDOAIN

TONELADAK

	1963	1964	1965
Izokiak, amurraiak, esperlinak	145.700	169.300	156.800
Kolazak, etab.	30.100	28.300	35.500
Zabaloiak, errebolloak, etab.	102.700	99.100	103.800
Makalloak, abadinak, etab.	164.700	182.200	174.800
Itsas-perkak, etab.	182.200	176.700	174.900
Sardintzarrak, xardiñak, bokarteak	923.400	774.100	828.000
Atunak, atun zuriak, etab.	147.700	139.900	147.600
Berdalak, etab.	27.000	20.500	12.600
Arraiak, etab.	6.400	8.600	8.600
Zarmarkiak	240.200	236.300	274.500
Ezurgabeak	662.700	670.500	654.300

(116.552.000 dolar), izokiak, bigarre- na (58.988.000 dolar), ezurgabeak (55.479.000), atunak eta atun zuriak (39.473.000 dolar), sardintzarrak, xar- diñak eta antxobak boskarren datoz 25.052.000 dolarkin.

Ona emen azkenengo motaren ze- aztasun batzuk:

TONELADAK

	1963	1964	1965
Sardintzarrak	87.800	52.600	50.300
Antxobak	823.600	712.100	773.000
Sardin txikiak	3.200	6.000	900
Besteak	8.800	3.400	3.900

TONELADAK

	1963	1964	1965
Albokera	27.600	21.800	16.900
Atun gorriak eta lodiak	18.700	13.800	9.900
Atun zuriak	1.900	1.200	2.600
Atun zuriak, sakel arraidunak	49.400	35.100	45.900
Atunak, ega-oridunak	50.100	67.900	72.100
Besteak	—	100	—

TONELADAK

	1963	1964	1965
Paitelak	114.500	122.700	136.900
Karramarroak	109.000	96.500	109.600
Otarraínak	13.700	14.000	13.300
Kamartzak	1.900	1.800	3.000

Emen bezela, sardintzarrak, an- txobak eta sardin txikiak beruntz dijoaz. Atun motakoak ere gutxi- tzen dijoaz, emen bezela. Zarmar-

kiak, osteria, geitzen doaz, batez ere, Paitelak, Atlantikoko paitel urdiñak.

S. LARREA
18-11-68

1.896

1.969

GIPUZKOA-KO PROBINTZI ERATETXEA

(Caja de Ahorros Provincial de Guipúzcoa)

Zure diru bearretan gure

«PRESTAMEN SERBITZARITZA» (Servicio de Préstamos)

balla saltze

Zure Arrantz-Ontzia erosteko edo obetzeko

Zure baserria erosteko edo obetzeko

Abera —azienda— erosteko edo obetzeko

Baratzeko frutuak obetzeko

Jakindean jarri saltze Donostia'ko gure

12 ofizietan eta Probintziako 63 sukursaletan

MUEBLES

URRETAVIZCAYA

1920'an sortutako etxea

ERREDIZAK - EDERGALLUAK

EGIN - GAIK eta AURRE - KONTUAK

POSTAS, 46

GAZTEIZ (Vitoria)

ESTABLECIMIENTOS

ayestaran

DONOSTIA

FERRETERIA

BURNI - SALGAIK

Urbietan, 25

ELECTRODOMESTICOS

ETXERAKO ELEKTRO-
TRESNAK

Urbietan, 27 - Isabel II, 2

RAILITE

LEGEZKO

ZABALTXAILLEA

Aldaconeia, 4

Urrutizkiñak:

4300 ta 26787

EUSKAL ERRIETATIK

«Eskertz taldea».

lasarte

ERKETZ

Oraindik ez dira iru urte, Lasarteko mutil batzuek euskaldun kulturaren alde ots-egin zutena beren barruan esnetu zutela.

Leendabiziko egunetan sail kokor hontako neska-mutillak, billera batzuek egin zituzten; bakoitzak bere iritzia ematen zuan; kultura aldetik etzekiten zer gai aukeratu; azkenik Dantza-talde bat sortzea erabaki zuten.

Erabaki onekin asi ziran beren buru-austek. Badakizutenez asiera guztiak zaillak izaten dira, ala guztiz ere gure gazteak bakoitzak bere erantzukizunak hartu zituen.

Beste herritako talde batzuekin elkar-izketak, billerak, eta antolatutuztuzten, toki guztietan itz kemen-tsua eta kontseju onak bildu zituzten.

Segituan eskeini zitzaizkien bai txistua erakusteko maixuak, baita dantza aldetik eskeini ziran beste batzuek borondate osoaz, esate baterako aurrenengo pauso auetan danak laguntzak izan ziren, geroago maixuaren irakaspenak ikasi behar ziran, eta honela eguneroko saioetan arreta guztia ipinizuten.

1967'ren urtean, Azaroaren 26'an «Santa Barbara»-ko mendi zaleen biltokian, jai-aldi eder bat egin zuten mendizaleak, herri-meza, jolasak, dantzak etab... jai-aldi hontan agertu ziran aurrenengo aldi ERKETZ taldekoak, txalo luzeak aditu zituzten, egun aundi hontan jai ziran ERKETZ.

Aurrenengo garaipen onek asko pizkurtu zituan beste gazte batzuek, eta danak elkarturik, talde aundia goa azaldu zuten, ala 1968'ko «SAN-PEDROTAN» Lasartear guztiok kon-turatu giñan aurrerapen aundia egin zutela denbora gutxiñan, orrela poz-tu eta alaitu zituzten urte ontako «Sanpedrok».

Urte hontan Aranoko, Usurbilko, eta Zubietako herriak beren jai-aldietan txalo berotz adoretuak izan ziran dantza bukatze bakoitzean.

Joan dan urtean «Erketz» talde honen izena asko zabaldu zan beste herri batzuetara, baita bere dantzak ere ugaritzen joan ziran, Bizkai dantzak, Nafarroako dantzak, Goierrikoak, Baztango dantzak eta beste batzuek menderatu zituzten; taldekoak berriz ere ugarituziran eta koro txiki bat sortu zuten, neska abeslari auket asko indartu du taldea, gainera aurrenengo irabaziez (diru aldetik) naiz exkakaz izan, dantza soineko berriak, tresna batzuek ere erosi dituzte, gauro egunean, ez dakik gehiegi esaten ote dan, baiñan Gipuzkoako talde-etan apaintxoan ote diran esan-go nuke.

Joan dan 1969-an herri askotatik deituak izan ziran, batzuek aitatuko dizkizuet; Ernani, Beasain, Abalzisketa, Donestebe (Nafarroa), Ur-nieta, Aranaz (Nafarroa), Oria, eta Lasarten bertan lau jai-alditan.

Urte hontan 1970'n, aurrenengo ateraldia Andoainnen, bigarrena Donostian, eta irugarrena Matxoaren 22'an aurkeztu ziran Tolosako «GRAN DESFILE EUSKARO 1970» norgehiagoka hontan aukeratu ziran irurogei, bai taldek baita abeslari bakarrak, bakoitzak naizuten gaiak aukeratzea, gure talde onek dantzako gaia aukeratu zuan.

Norgehiagoka'ko sistemak izan ziran, bost igande segidan aukeratu behar zuten semifinaletara zein gelditzen ziran, gure taldea idekatu zan.

Beste bi igande barruan semifinalak, auetan ere idekatu ziran.

Azken Igandean edo finalean onenak azken saioa egin zuten, Lasarteko taldearen iraupenak bere frutua eman zuan, aurrenengo saria irabazi zuten: «URREZKO TXA-PELA».

Urrengo Igandean, talde guztiak elkartu ziran, festa berezi bat eskeini zuten Tolosako LEIDOR ZI-NEAN, gero sari partiketa, azkene-ko, gure taldeari «URREZKO TXA-PELA» jantzi zioten, eta jende gu-zia zutik ipiñita txalo luze agurtu zituen gure taldeko gazte auket.

Lasarte guztia poztu ta alaitu zan, eta herrira iritxi ziranean, jai-aldi berezi bat antolatu zan.

Esan beharra daukat, gazte auket ikaskai ederra eman dutela, esan nai det iraupen aundia gogoz ar-tzen danean, gure herriko kulturaren alde jokatzen degula, onela ikusten dira zein diran herrikoia-k, eta zein ez diran.

«GRAN DESFILE EUSKARO 1970», Tolosa'ko C.I.T., antolatzailea, eta Radio San Sebastian, El Diario Vas-co, eta Lan-Kutxa Errikoiaeren ba-bespean, auket dira Norgehiagoka onen laguntzailek.

Taldeko batzuekin egon naiz, eta galdera batzuek egin nai dizkiet.

Zenbat zerate «ERKETZ» talde-koak? ogeitamar inguru izango ge-ra.

Naikoak aal zerate, ala gazte ber-ririk nai aal dezute? Idatzi zazu mesedez, gure taldean Lasartear neska edo mutil guztiak artuko di-tugula gure artean, zenbat eta ge-hiago hobe.

Zenbat dantza klase menderatu-tzen dituzte?

Gipuzkoako gehientxonak, Goie-rrikoak, Bedaiokoak, Oñatikoak.

Bizkaia aldekoak amarren bat, Bo-rrizkoak etab.

Nafarroakoak, Baztan aldekoak, Le-sakakoak, Aranazkoak, Imotzekoak Leitzarekoak, eta Saraitzu Baillara-koak.

Ba aal daukazute asmorik beste Euskal dantza batzuek ikasteko?

Bai, orain ari gero beste dantza batzuek ikasten, Arabakoak, Bena-farrakoak, eta Lapurdikoak.

Azkeneko, esan nien «Sanpedro-tan» argitaratuko zala nere lan txi-ki au, eta nai aal zuten beste zer-bait idaztea, erantzun garbia eman zidan; nai genduke talde hontan gabiltzamon izenak argitaratzea, ez gure arrokeriarengatik, baizikan beste gazteak irakurtzen dituzte-nean, ea bizkortzen diran gure tal-de hontara etortzeko.

DANTZARIK

Gizasemeak: Jose Antonio Sal-samendi, Jose Mari Elizegi, Joan Manuel Amonarraiz, Joan Manuel Etxarri, Enrike García, Victor Salsamendi, Rafael Muga, Victor Alon-so, Felix Telleria, Javier Muñoz, Jose Manuel Arrondo, Pedro Jose Garagarza, Luis Jauregi.

Emakumeak: Maria Dolores Amas, Ana Mari San Jose, Marixabel San Jose, Maria Luisa Alkorta, Maria Isabel Del Campo, Rosa Mari Or-mazabal, Mari Jose Eizmendi.

KORUKOAK

Dolores Salsamendi, Arantxa Gar-cia, Consuelo Yarza, Feli Pagola, Inmaculada Pagola.

TXISTULARIAK

Martin Artetxe, Melchor Artetxe.

ATABALEROA

Juan Iparragirre.

AUSPU-SOINU

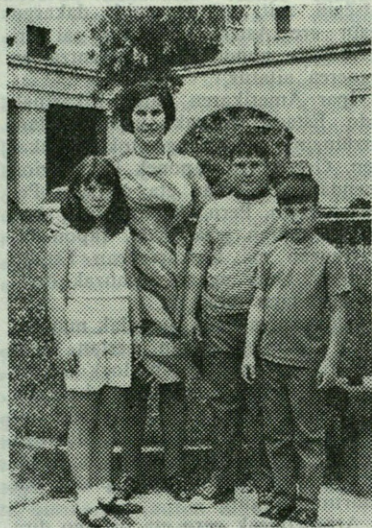
Maria Teresa Garmendia.

TXIRULA

Artetxe Anaiak.

Egaña'tar Joseba

mondragoe

Xabier, Anparo eta Jess Lete Al-tuna bere ama Maria Altuna

HIRU IPARAMERIKAR TXIKI, HIRU EUSALDUN TXIKI

Argazkian ikus ditzakezute hiru neskatillamutiko morrosko beren amarekin. Iparramerikatarak dituzte, eta Mondragoen gure artean daukagu berrogei egun hontan oporraldiak igarotzen, eta lerro hauek Zeruko Argian ager dize-neko berriz ere Iparramerikan izango dira, oraingoz behinpein han bai dute aitaamak beren ogibidea.

Eta zer dala-ta agertzen zaizkigu gaur hiru neskatilla-mutikook Ze-ruko Argian? Euskal-herriko gura-so eta hume askori irakaskintza edo lezioa ematera noski. Nahiz eta Iparramerikan jaio, hazi eta bizi, euskera barrabarra egiten dute hu-me hauek, eta ez gaitu gutxi ha-rritu beren English kutsuak eus-keraz mintzatzen ikusteak Mon-dragoeko kaleetan eta dendetan.

Igande batez Bergarara joan zi-ran beren amarekin, igande bero batez alegia, eta sartu dira akeita-ria edo bafetari batean, eta ega-rria aletzeko eskatu dute humeok koka-kola bana euskeraz. Eta ka-marerok pixka «bat» suturik:

—Yo no entiendo vasco, hable Vd. español. Eta mutiko nagusiak: —I speak English. Kamareroa aho zabalik utzi zuten, eta amak esku edo parte hartu beharra izan zuen kamarero eta humeen arteko uler-tze-ezina erabagitzeko eta koka-kola ordaindu ahal izateko, hu-meak kamareroari ez bai-zioten uler-tzen 45 pezeta zenbat pezeta zi-ren.

PAMILIAREN HISTORI LABURRA

Argazki hontan agertzen zaizki-zunen humeen aitaamak Domingo Lete Arriola eta Maria Altuna Egi-dazu dituzu. Domingo Boise'n (Ida-ho) jaioa da. Bere aita 1911-n ar-tzain joan zen Idahora eta Boi-se'n ezkondu zen Dolores Arriola-rekin (Mendaroko alaba). Dolores ez zen artzain joan Idahora, bere ahizpari laguntzera baizik, eta han billatu zuen emakume guziak eta bai gizonezkoak ere beren bizitza-rako amets izaten duten maite-laguna, eta uztartu ziren eta frui-tuak eman ere bai. Domingo hu-metan eta gaztetan Euskal-herrian b'zitakoa da, eta geroz Iparrame-rikara joan beharra izan zuen, bai-na bere euskalduntasunak eragin-da Euskal-herria etorri zen bere bizitzako maite-lagun bila. Eta ez dakit nundik eta ez dakit nola, Mondragoeko alaba bat jo zuen be-giz, hemen hain ezaguna zaigun Barrena baserriko alaba, Maria Al-tuna eguidazu. «Barrenako» lorarik ederrena? Barrenako amandreak (oraindik tente bizi da) lore eder asko sortu ditu eta ez nuke sartu nahi azaltzen lore hoietan zein dan ederrena, baina bai aipamen be-rezia behar duela Mariak Iparramerikan bizi dalarik hiru seme-alaba euskalduntasunean eta eus-keraz hazi ditualako, Iparrameri-kako Oregon-go Burns herrian bi-zi dira eta Hotela dute ogibide.

Bukatzeko bifoakie Iparrameri-kako euskadun guziei gure agurra, batez ere gaur hemen azaldu zaiz-kigun humeei eta familiari, eta ja-rraitu dezatela beti euskaldun. Eus-kal-herrian bizi geranontzat oso pozkarria da gauza hauek jakitea eta ezagutzea, eta baita gure irau-

pen burrukan gero eta gogorrago jarraitzeko eragingarri ere. Eta zer-gaitik ez gure alderdikeriak eta di-ferentziak alde batera utzi, behar-beharrezko dugun Batasun bidetik jotzeko?

Asubeko

gazteiz

ALAITASUNA TA OROITZAPENA

Gure Lurrak eguzkiaren inguruan egiten dituen jira-bira oiekin batera, bat-banaka urteak ere datozkigu bat bestearen atzetik, urte bakoitzak gertakizun berriak batzuetan ekartzen, eta beste batzuetan oi-izaten diran gertakariak berrizten edo berriz ekar-tzen. Eta jakina; urte bakoitzaren luzeran bein eta berrito etortzen di-ran gertakari oien artean ditugu or-emenkako pestaburuak, alegia.

Pestaburu edo berezko jaialdi oiek eguneroko egite ta arazo aspergarri batzuetatik azkatzten gaituzte. Beraz, gure gogoari edo izpirituari ongi da-tozki urtean bein, beinik-bein, ja-ialdi ta pozaldi oiek; eta gure alde-tik pozez eta aisegeñez artzen ditugu, batez ere egun batzuetan, bein-tzat, aspergarriak egiten zaizkigun arazo nekegarrietatik urrun bizi ahal-izateko oso ongi datozkigulako.

Erri batek bere nortasuna ta iza-kera galdu ezaipadiu, bere egite ta gertakari guztietan auket agertuko di-ra argiro; eta moldatuko diu, be-rrari dagokion erara gerta ditezten.

Egia da, bestalde, erriak —elka-rrin arteko beren arnemanak dirala bide—, beren egite, oiura ta gerta-karietan truke batzuek egiten dituz-tela. Baina alarik ere, beste errien-gandik artutako erak eta oiuturak ar-tu oi dituzte erri berriaren berezita-sunak; eta auket gertatzen eza-pada, orduan esan ditekete zalan-zarik gabe, nortasun ta izarera gabeko erria da-la, eta ez besterik.

Gazteiz, Arabako uriburua dala, eta Araba, Euskal-Erriko eskualde bat; bere pestaburuetan euskal-ats nabarigarria agertzen da.

Gazteizko pestaburuak dira, Elu-rrerako Andre Mirenen eguna os-patzeko batez ere; eta oi dan be-zela, jaialdia luzatzen da egun ba-tzuetan, beti bene'ako alaitasun os-a-sungarri-bere'anean.

Albuztuaren 4-ean —Elurretako Andre Birjiñaren bezperan—, Gaz-teizko Erriak asiera ematen dio be-re Zaindarien ohorezko jaialdiari, alaitasunez, poztasunez eta atsegeñez beterik.

Gazteizko Udaletzeko enparantza ta inguruko kaleak betetzen ditu jendetza aundiak, Zeledon zerutarra goitik lurrera jeixten ikusteko gogoz eta asmoz.

Zeledon, ipuietakoan antzeko gi-zakia, baserriar baten erara jan-tzita, goiko zerutik jeixten asten da arratsaldeko sei-seietan, leenengo su-pampa ta suziak Gazteizko zeruan lehertzen diran bitartean. Eta ordu ontantxe millaka ta millaka zigarro-puruei su ematen diete gazteiztarrek eta kanpotar askok ere beste orren-beste egiten dute zigarro aundi edo txikiak erreaz, oiuturari jarraituaz. Mi-llaka zigarro oien, kea goruntz-go-runtz dijoa, zeruraino igo-naian, txa-pligu, suziri ta supunpa guztiekin nahastuta.

Gazteizko gazteria eusko erara jan-tzia dala, beren txistulari-taldeekin kalez-kale dijoa bere gaztetasunaren alaitasuna zabalduaz, eta taldeak egi-ten.

Beste orrenbeste egiten dute Ahal-dundiko ta Udaletzeko txistulari-taldeek, eresbatzek ziripoti eta erral-dioek Gazteizko kaleetan barna.

«Zeledon» biribilketa lehenengoz, eta gero beste biribilketa geiago jo-tzen dituzte eresbatzek eta txistula-ri-taldeek. Gazteiz bere jaialdi osoan aurkitzen da. Alaitasuna ta umore ona egiten dira kutsugarriak, orretxe-gaitik auket zabaltzen dira adin guz-tietako jendeen artean, eta gogoetan eta biotzetan sartzen dira goxoro.

Alaitasuna ta umorea bide one-tik dijoazenean, onak dira itzaren zabalasun osoan. Au dala-ta, giza-biotzari ta gogoari ongi datozkie, batez ere, mundu ontako bizizak ekartzen eta ematen dizkigun bu-ruaustek eta saminaldiak pixka ba-tean, bederen, arindu ta goxatu ahal-izateko. Au onela dala, gogoan artu bear ditugu, egun auetan bereziki, Gazteizko pestaburuetan, eta auket ematen duten alaitasunean parte ar-tu ahal-izango ez duten gazteiztar oiek. Batzuek gaixoak dirala-ta, be-ren etxeetatik edo gaixotegietatik ezin irten diralako; beste batzuek, naiz lana, bai gudaritza dirala-ta, guregandik urrutian aurkitzen dira-lako. Guzti auket gure pestaburue-tako agun auetan ongi irabazia du-te gure oroitzapena, biotz-biotzeko oroitzapena; gure kristau-izateak es-katzen digu alde bateik, eta bes-tetik, gure errikideak eta erri anaiak diralako batez ere. ARMENTIA

legazpia

ZAAR-SARITUAK

«La Salle» antziñ ikasleen elkar-teak eratu, ta, erri osoaren lagun-tasunean; Uztailaren 18, ta 19-an, ospatu ziran, zaar-sarituaren omenez antolatutako jai-aldiak.

18-an

Arratsaldeko 5 eta erdietan; Ilin-txako aintziñ ostikolarien saioa. —ak inguruan Artzai-Onaren kapi-llara bildu ziran, Salbe berezia abestu ondoren, Ciaran, erritar apaiz gazteak agurtu zituan, ongi-etorri sutsu bat emanaz. Bukatze-ko: Gurutze Deunaren kutunari muxu maitekorrak emanaz agurtu zuten eleizkizun anaikor au.

Ondoren, ikastetxeko aretoan, edari onez lagundutako mokau go-xoak artuaz, solas aldi atsegiña igaro zuten.

19-an

Goizeko 10 t'erdietan bildu zi-ran Artzai-Onaren ikastetxeko ata-rian.

«Umetxoak» dantzari gazteak, erri eres-batza, txistulari-batza, aginri, ta erritar ugarien erdian, biribilketa alaian inguratu ziran, zaar agurgarri auket, eleiza nagu-sira. 11-etan, ill zaizkien lagun-en alde Meza nagusi ospatsua entzu-tera.

Eleiza nagusia gainez beterik ze-gon; txistu soifuz gozatutako erri-meza entzungarria izan zuten. Cia-ran apaiz argiak, bi izkuntzatan itz-aldi xamurra zuzendu zien, ur-te luzeak zear isuri duten izerdiz irabazitako atsedena goratuaz.

Ondoren, zaletasuneko pelotaricn jokaldiak ikustera, pelota lekuan bildu ziran denak.

Azkenik; Andres-enea jatetxe ai-patuan, anai-arteko bazkari bikaña eskeini zitzaie, jan ordua alaitze-ko, soifulari gazte talde batek, eresi atsegiñak entzuneraziaz.

Aintziñako lan-giroak oroituz, elkar-izketa goxoa bukatu zuten omenaldi maitekor au. AN-ZAN

Legazpiako Zaar-sarituak. (Andueza Argazkia).

DISKO AZOKA

1970'garren urteko Bigarren Iru-illabetekoa

Euskal-diskak, geroago ta goietsiakoak dira jende-artean. Ona emen aurtengo iru illabete auetan irabazle gel-ditu diran diskoak, artuenetatik urrengeotara jarriak.

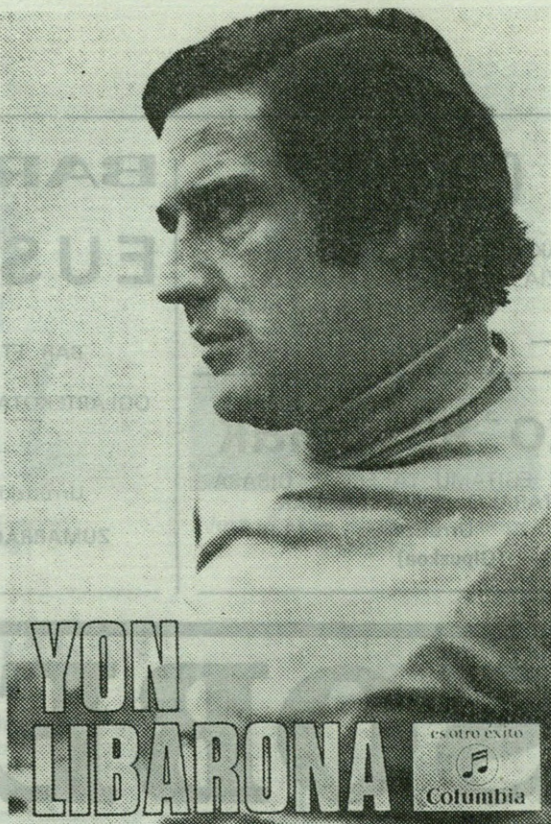
Txapela irabazia: AIZEA BARE BARE, Libarona'tar Yonek abestua, Jose Manuel Pagán'en musika ta Aroza-mena'tar Jose Mariren itzak.

- 2.—JABETASUNA-Benito Lertxundirena.
- 3.—AITORREN IZKUNTZA - ZAHARRA - Urretxindorak aiatua.
- 4.—ITURINGO AROTZA-Mikel Laboak abestua.
- 5.—GALDUA NAIZ-Unai'rena.
- 6.—EZ GAUDE KONFORME-Mari Lourdes Iriondo'rena.
- 7.—POETA HOIEK-Xabier Lete'k.
- 8.—MAITE ZAITUT, NESKA-Andoni'rena. Abesti au-UDAO ABESTI izendatua izan da.
- 9.—ARTZA, GAZTEAK-Beobide'k.
- 10.—GAUZA BI-Ibaia.
- 11.—BAUEKO IXILTASUNA-Andoni'k.
- 12.—IKUSI, MENDIZALEAK-Argoitia Anaiak.
- 13.—NIGARREZ-Estizuk.
- 14.—BIAK ELKARREN PARE: IRU ANDERREAK Oskarbirena ta LORETXOA, Lertxundi'rena.
- 16.—AMA, Enarak taldekoa.
- 17.—O GU EMEN-Ameslariak.
- 18.—EGUN DA SANTI MAMINE-Mikel Laboak.
- 19.—UTSA-Anton Valverde'k.
- 20.—EGIA-Lertxundi'tar Benitok.
- 21.—GERNIKAKO ARBOLA-Egurrolak.
- 22.—HAIA, MUTIL-Mikel Laboak.
- 23.—PELLO JOXEPE-Oskarbik.
- 24.—AMONATXO-Erlak.
- 25.—BIOK EZAGUTZEAN-Lourdes Iriondok.

Libarona'tar Yonek arrera ona izan du; uste genduan baino ere ohea. Egunketik egunera ederetsiagoo agertzen baitzaigu. Iru illabetetan, iru disko, ezta lan makala. Tamalez, irutik bakar da euskerazkoa. Oraindik egitekotan daude GWENDOLYNE ta LA NOCHE DE LOS NEGROS, euskal itzez.

Gure zorian Libarona diskideari. Ta berdin aren laguntzaille izan diranei, musika ta itzetan. COLUMBIA etxea adur oneko da.

Benito Lertxundi dabil aise. Mikel Laboak bezela, iru diska atera ditu. Andonik bere biak zabaldu ditu. Urre-

txindorrak ere aurreko lekuak artu dizkigu. Irugarren, alazankoa!

Bigarren iruillabeteko au, leiatua izan da. Ta urrengo ere, saiatur izango da. Elkarren leian, txapela zeinek irabazi. Euskal Hit Parade goraka dator. Gure diskak erosle asko iritxi dituzte.

JOSE MANUEL ARES

MUSIKA - IKASTAROA LOIOLAN

Euskalerriaren kultura-mailla jasoteko eziñegonaz gaudenok musikaren alderdiruntz goaz, baiña ezikera barruan ain garrantzi aundia duen gai ortan ardura-eza nabarmena arkitzen degu; eta okerrera au da, alegia, kulturaren zati ori baztertua eukirik ondoren txarrak dakazkigula.

Zorionez, Europa osoan —lurralderik batere alde batera utzi gabe— eresi gaietan suspertze eder bat nabari da, eta garaia datorkionean, bere lekua arkituko du.

Eresi gaietan ikusten ditugun aurrerapen oietan sartu nai degu, eta jakiña, irakaskintzarekin batera lan egitea oso egoki deritzagu. irakasleak, erakusleak eta taldeetako buru egiten dutenak gertutuz.

Bi auek dira geienik aipatu nai ditugunak:

umetxoena
ta azi diranena.

Umetxoentzat —gaiñerakoak aaztu gabe—, musika gaietan sartzen asteko biderik erraz eta egokiena ORFF ikaspidea eta instrumentazioa da.

Umetxo ez diranentzat —leenengo urte ontan— abestaldean zuzendariei bide-urratze eta obetzeko saioak eskeintzea erabaki degu, abestaldeetarako zaletasuna aundia dagoen ezker izan ere, zuzendaritzarako gai diranei lagundu egin nai diegu, beren doaiak SENDOTU ta GEITU ditzeten. Orrela, BEAR BEZELA KANTATZERA elduko gera.

ZUZENDARI: Karmele Lekunberri andereñoa.

—Ona emen eraberriko musika-ikaspide baten berri izateko egokiera bikiña.

—Zaletasuna, gogoa ta Iraupena besterik ez dezu izan bear; ori bai, musika zerbait baldin ba-dakizu, ainbat eta obe.

—Etorrizunerako guztiz jakingarri dan zerbaiten jabe izateko bidea eskeintzen zaizu.

—ORFF ereskin edo instrumen-toen artean Euskalerriko ereskin jatorrak sartzeko egokiera eder bat datorkigu.

—Gure eresiarri bide berriak zabalduaz batera, bizitza indartsu bat emango diogu.

—EZ ZAITE ZALANTZAN GELDITU TA ZATOZ ikastaro ontarako zure izena ematera; asieran arritu egingo zera, baiña ondoren zaletasunez beterik geldituko zera.

—Era berri au ikasten dezunean, besteei erakutsi eta zuk aal dezun eran zabaltzea eskatzen zaizu.

—Irakasle, erakusle eta taldeetako zuzentzaille diranentzat berezirik asmatutako gai bat da au.

—Gure laguntza eskeintzen dizugu, ta nai dezunean jo dezakezu guregana zerbait jakinguraz arkitzen zeranean.

—Zure asmo ta iritziak poz-positz jaso ta gogorik onenaz ikasi ta aztertuko ditugu.

—Ikastaroa noiz? Agorraren 1-etik 11 arte, Azpetiko Loiolan.

—Ongi Etorria, ostatu lekua artzea ta ordain-saria jasotzia: illaren 1-ean, arratsaldeko 5-etatik aurrera.

—Azkeneko saioa, ikastaro-agiriak banatuaz, illaren 11-n.

(Herrikoa)

ITURINGO AROTZA

Ituringo arotza, Erramun Joakin, asarre omen zaude zeren degun [jakin]

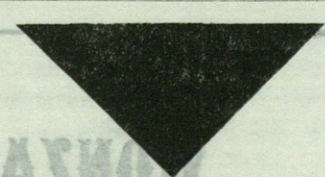
Santurik ez laiteke fiatu zurekin: San Kristobal urtuta joalik egin.

Arotzak erran dio bere andreari: «Hurtu behar dinagu; ekarran Santu [ori.]»

«Gizona, zertat zoaz? Bekatu da ori.» «Etzionagu erranen sekulan nihori.»

Ituringo garaile Ramuntxo Joakin asarre omen zira zeren dudan jakin. Konfesa zaite ongi erretorarekin: ez dute zer fidatu Santuek zurekin.

Kobrezko Santurikan inon bazarete, egoten al zarete emendik aparte; baldin arotz oriek jakiten badute, garien egiteko urtuko zaituzte.

ECHABE

ETXABE'REN

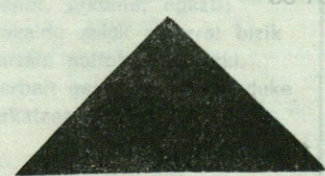
Mueble - Etxea

Fuero'en Enparantza

Urrutizkiñak: 84 10 78

84 11 21

ZARAUTZ

JAIALDIAK

ARRIGORRIAGA (25-7-70).—Gabe-ko 11'tan, NAIKARI orkesta, Egurrola'tar Bittor, Argoitia anaiak eta Portugaletako DANOK BAT zortzikoteak erakutsi dute beren trebetasuna, euskal-kanta ta eresietan.

BASURTO (70-7-26).—Euskal-Jaialdi bikaiña eman ziguten, Donostiko ARGIA taldeak, Bilboko GAZTEDEI'k, Sodupeko GAZTE-BERRI'k eta Basurtoko BETI JAI ALAI'k. Albokasaioa ere ta trikitija eskeini zitzaigun. Abeslari, Goienaga'tar Anjel, bilbotarra, IRU BILBOKOAK eta Zaldibarko GAU TXORIAK aritu ziran.

MAKALLAUA PIL-PILLEAN (70-7-25).—Sei milla sari ta irabazgailu banatu zituzten, amabost sarituen artean. Agirrezabal'dar Paulino maiko zala.

OTXANDIOKO BIGARREN TXAPELKETA (70-7-25).—Euskal-Abesti-Jaia, arratsaldeko bost et'erdietan. Lenengo sei aukeratuak aritu ziran: Bermeoko «Lupe», Goienaga Jose Anjel, bilbotarra, Bermeoko Telletxea'tar Asier, Deustoko Jose Maria Olanga, Bermeoko Josu Zaballondo ta Ama Tere Bengoetxea. Asier Telleriak Luperekin bikote egin du kantuan. Auek lenengo saillekoak izan ziran.

Bigarren saillean, Bilboko IRU BILBOKOAK, Bermeoko ITXASTARRAK, Santurtzeko ZURI BALTZA ta Zaldibarko GAU TXORIAK agertu ziran leiaketara.

ETXEBARRI (70-7-29).—Arratsaldeko zazpi t'erdietan Euskal-Jaia, Argoitia Anaiak, Itxaropen, Danok Bat zortzikoteak eta Estitxuk.

BERNA (Euba) (70-8-2).—Arratsaldeko bostetan, Goienaga'tar Jose Anjelek, Ibaia bikoteak, Egurrola'tar Bittorreak, Patxok, Oñarriak orkestak, Jai Aldia.

BERANGO (70-8-4).—Arratsaldeko zazpiretan, Mirentxu Santurtzekoa, ta Iru Bilbokoak, bere jaialdian. Algortako Mikel, Urdulizko Imanol eta Koldo ta Goienaga'tar Jose Anjel bilbotarra ere an jardun dira.

ROMO-LAS ARENAS (70-8-8).—EUSKAL-JAIALDIA. Bilboko Goienaga, Gernikako Bittor Egurrola ta Zaldibarko Gau Txoriak, Egileor'tar Zorion, Mundakakoa, Lebazpiako Itxaropen, Algortako Mikel, Iru Bilbokoak eta Estitxu. Franzisko Xabier Gartziak aurkeztuko ditu.

SAN ANTON (70-7-19).—Txistu-saioa San Antonen, Biktur Zubizarretaren ZORTZIKO, Bigarren zenbakia ta Jesus Guridiren Kontrapasa ta Eduardo Gorosarriren Arrate, Fandango ta Arin-Arriña joaz.

TOLOSAKO LEIDOR ZINEA (70-7-22-25 ta 30).—Abestadeen Txapelketa. SANTUTXUKO jaietan, Artagan Zinean, amarderdietan EZ DOK AMAIRUKOAK eta Gaztedikoak elkarren leian.

AZKEN ORDUAN.—Yon Libarona-gure zorian-agurra. Benidrm'en «EL PREMIO DE LA CRITICA» saria irabazi du. Kantari guzien amesa da sari ori.

EUSKAL HIT PARADE

Apartado 1148

Bilbo

Jose Manuel Ares

BILBO

EUSKAL GALA BAT

Deustoko Garden Club dantza tokian, abuztuaren 14-ean, gaueko hamar t'erdietan, euskal gala bat eskainiko dute.

Dantzaren bitartean, eta show baten modura, abeslari hauek abestuko dute euskeraz; Estitxu, Andoni, Jon Libarona ta Naikari orkesta (Xabier Zamudio abeslari bakarra dutela).

GURELESA

Gipuzkoa'ko ta Nafarroa'ko esne onenakin gertatutako esnekiak:

- Esne Pasturizatus
- Esne solila (esterilizatus)
- Esne autsa
- Esne-gaiña
- Gurina
- Yogur
- Batiduak

Igara auzoa - Apart. 213 - Urrut. 29060 (lau ari) — DONOSTIA

ETXEKO-ANDRE: IRAUN ARAZI ZURE

ARROPEI ONOKO JABOI ONEKIN:

JABON LAGARTO

Zure garbiketa makinaz egiten ba'zazu

ATOMIZADO LAGARTO — jaboia erabilli beti
Eskuz ba'zabiltz, LAGARTO — jaboia bear dezu erosi

JABON LAGARTO, garbiketarako jabei bakarra
Etxeko-andrearentzat neskamerik egokiena.

JABON LAGARTO!

ATE OPARIAK

JATONTZI TA MAI - TRESNAK

Víctor Pradera, 2
Urrutizkiña: 25700

DONOSTIA

ZUMARRAGA

''BERRIKI''

soiñekogintza

Secundino Esnaola, 2

Urrutizkiña: 87 18 24

ZUMARRAGA (Gipuzkoa)

«GARBIÑE» GARBIGINTZA

LEGORREAN EGINDAKO GARBIKETA
PLANTXAKETA BEREZIA

Avda. del Generalísimo, 1

Urrutizkiña: 87 18 73

ZUMARRAGA — (Gipuzkoa)

Zumarraga'ko sutegiak

NEURRIRA EGINDAKO BURNI-LANAK EGITAMU TA EREDU GISARA
EGINAK. GALTZAIRU-LANTEGIETARAKO BOLA LANDUAK.

Gral. Mola, 22

Urrutizkiña: 87 13 18

ZUMARRAGA — (Gipuzkoa)

BAR EUSEBIO

BAR ETA JATETXEA

OGI-ARTEKOTAN ESKU BEREZIA

—oOo—

Urrutizkiña: 87 15 76

ZUMARRAGA (Gipuzkoa)

Jatenik oberenak

ez du izaten indar

laguntzalle on batez

ez ba-da egiten sar;

ao-zapai bikaña

ba-du bere txinpart.

Ez zaitzela aztu:

CHAMPAN

CASTELLBLANCH ar!

''EDURNE'' gai berriak

ZALDUN ETA GAZTEENTZAKO SOIÑEKOINTZA

PUNTOZKO GAIK ETA ATORRAK

Plaza Navarra, 4

Urrutizkiña: 87 17 09

ZUMARRAGA — (Gipuzkoa)

ACEROS Y MATERIALES; S. A.

AYMA

ZUMARRAGA — (Gipuzkoa)

''ILLAGA'' salgaiak

Neurrira ebakitako txapa
zuri ta beltza

Urola, 4

Urrutizkiña: 87 18 18

ZUMARRAGA — (Gipuzkoa)

ROJO ZALDUA TA LAG. S. L.

Ballesta ta espiral iturako muelleak beribillentzako, naiz gurdi ta tren-bagoietarako; naiz nekazari-tresnetarako. Erreja ta muelleak soroan bear diran makiñentzako, ereiteko ta abar... Birako muelleak makiñentzako.

Urrutizkiña: 87 11 14

ZUMARRAGA — (Gipuzkoa)

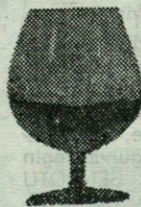
SOBERANO

Ai... ta alako
gizonentzat,
ala ere!

GONZALEZ BYASS

BAL EDARI APARTAI

BANCO DE SAN SEBASTIAN

HISPANO AMERICANO BANKUAREKIN ELKARTUA

BESTE ETXE - MORROIK:

Amara'ko auzoan ... Av. Sancho el Sabio, 31-33

Antiguo auzoan ... Matia, 58

Azkuene - Trintxerpe ... Azkuene, 3

Egia'ko auzoan ... Eguia, 3

Gros'ko auzoan ... Gral. Primo de Rivera, 19

ETXE NAGUSIA: Avenida de España, 19 - Donostia

ZUMARRAGA - N: SEKUNDINO ESNAOLA, 35

PROBINTZIKO ERRIRIK NAGUSIENEAN ETXE TA LAN-

ORDEZKARIAK...

ESPAÑA'KO BANKUAK 5.003'GARREN ZENBAKIZ

BAITUA.

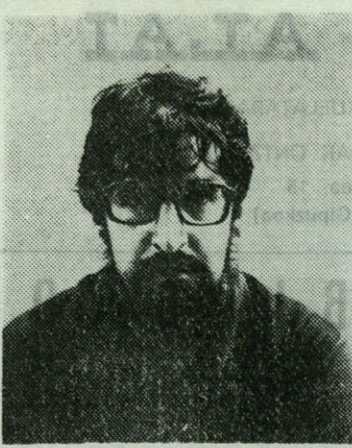
ZUMARRAGA

Joxe Mari Telleria
Margolaria

M.ª Jesus Mendez
Margolaria

Joxe Ramon Apalategi «Txiflo»
Irudigilea

ARTE AGERKETA ZUMARRAGAN

Zumarragako jaiak direla eta, Goierriko zenbait artistak bat hartu dute, heuren lanak agertzeko. Beraz, Abuztuaren 15-etik 25-erarte, herri horretako Udaletxean ikusi ahal izango ditugu. Batu direnak ez dira mota berekoak, askotakoak baizik. Marrazki, argazki eta irudigintza edo eskultura lanak azalduko zaizkigu. Hau dela eta, heur-tariko batzuekin elkarriketa bat egitea pentsatu dut. Hona hemen zer dioten:

—Nork hartzen duzue parte agerketa honetan?

—Aleman Amundarain, M.ª Jesus Mendez eta Joxe Mari Telleria marrazkilariak (pintoreak), Joxe Martin Garcia argazkilariak eta Joxe Ramon Apalategi «Txiflo» irudigileak.

—Agerketa honen bidez, zer lortu nahi duzue?

—Bi helburu bereizio behar dira. Bata berehalakoa; gure herriaren kezka estetikoak sortu eta orain arte izan dituen egitura teknologikoen loturetatik askatuaz, bere sortzeko ahalmena esnatu. Bigarrena geroari begira. Oraingo pizkarri hauen bidez kritikarako ahalmena sortu, beronek arte iritzia guztiz osatzera bultzatzea.

—Zenbateraino da euskaldun agerketa hau eta bere egileak?

—Egileok, Euskalerrriak gaur dituen arazoekin eta kezkekin bat gagozen neurrrian da euskaldun agerketa hau.

—Nolaz batu zarete, mota ezberdinetakoak?

—Uste gabeen. Ederti aldetik kezka berdintsuak ditugunez, erakusketa guztion artean osatzea erabaki dugu.

—Zer eskaini nahi diozute Euskalerriri eta bere jakintzari agerketa honen bidez?

—Gure ustez, lehenago orantzunda dago eta zuk diozun «jakintza» hori berri, egiten ari garelaokan gagoz.

—Ikusleeri, zer eskatuko zeniete?

—Orain arteko irudi, uste, molde, nehur-maila eta abarretatik aska dedila. Hauek mugatzen bai diote bere kritika eta gizatasun ahalmenak, igarotako molde batzuen barruan eutsirik.

—Ederti mugimendurik nabaitzen ahal da Goierriin?

—Mugimendua nabari da, nahiz eta sortu berria izan.

—Zer eratakoa?

—Mugimendua bakartia esango genuke eta bakartia denez, oso mugatua.

—Jendea nola aurkitzen duzue, sortu leizken edertilariei erantzuteko?

—Gure ustez, jendeak erandik ez du bereganatu arazo hau.

—Taldea bat osatzera heldu ahal zindezkete?

—Taldea gure osaketarako beharrezkoa dela badakusgu bai, baina, norbere lana mugatu gabe.

—Zer helburu dituzute taldean eta banaka?

—Bakotzaren helburuak eta taldearenak kideko dira eta lehen esan dugunez, taldearenak bakotzaren osagarri baizik ez dira.

—Oker ez banago, zuetako batzuek ezagunak zarete ederti lanetan. Eskola sortu nahi ahal duzue?

—Galdera hau gure ustez, bere lekutik kanpora dago.

Hauek dira edertilari sail honengandik bildutako iritziak. Zuek irakurleok, bat egon zindezteke ala ez. Berdin da. Hauek horrela pentsatzen dute eta lerro hauek, iritzi batzuen agerketa besterik ez dira. Hala ere eta heurak dioten bezala, ba dago premia gure ederti iritziak garbitzen eta edertilariei beste edozein ekintza eta lanetakoei bainbat garrantzia ematen. Alde honetatik, Zumarragako erakusketa pauso bat aurrera emateko izan dedila. Nik horrela opa dizuet.

MURUMENDI

Erriaren aurrerapidea

Errien aldaketak eta aurrerabideak jakiteko, batez ere geitzean, ba-dugu jakintza bat, izkuntza guzietan izen berbera duelarik, Demografia (jendetalden ezagutza).

Goierriko erri onen jende-geitzea argi-argien azaldu dezagun, Probintziaren parean, elkarren ondoan, zenbakiak ipintzea litzake biderik egokiena.

Lan oni buruz erabilili liburuak ondoren doazen zenbakiak aldian-aldian damazkigute:

	ZUMARRAGA	GIPUZCOA
XV Gizaldia	1.000 bizilagun	65.000 bizilagun
1860	2.000	160.000
1914	2.250	250.000
1936	2.500	300.000
1968	11.000	500.000

Argi dago zenbakiaren esanaia: Gipuzkoaren jende-geitzean 400 urtetan zear 800 % geitu da jendetza; Zumarragan 1.100 % aldi berdiñean.

Ez da gorabeera aundiko gauza zenbat emakume, gizonezko ta aur diran jakitea; ez ta ere zenbat alargun eta umezurtz. Gure bezelako jendetza aldakari batean, ia-ia jakin-eziñak bait dira olako xeetasunak.

Ba du ordea bere gorabeera ta zerbaitekotzat artu bear dugu ondorengo au: bi milla erritar zeuzkanean ba ziran Zumarragan eskaleak, agintarien agiriz ezagunak; orain, amaika milla bizilagun dituelarik, ez dauka olako beartsurik. Orregatik erriko sendagille ta botikarioak ez dute inor utsean eta mesedez begiratu bearrik.

Urtean zear, 400 aur jaio oi dira: zeatz-meatz, 1968-go urrillaren 15-garren eguneraño, urtean kristau egindakoak 335 ziran. Oietatik bost bakarrik il ziran; erriaren osasun onaren ezaugarri bikaina, ez ote?

kus emen 1968-an, amar illabete ta amabost egunetan il ziranak:

- 1 itota (4 urteko umea)
- 1 urdailleko min-biziaz
- 1 buruko gaitzez
- 1 buruko dardar-eriz (6 urtetako mutikoa)
- 1 estemeko miñez
- 1 anka-ezurreko min-biziaz
- 2 gibealeko miñez
- 1 trenak zapalduta
- 1 biriketako min-miñez
- 20 biotz eta odol-bideeko gaitzez
- 1 birikeriz (2 illabetetako umea)
- 1 aurre-gurintxoko geiegizko azkera (hipertrofia prostática)

(Jose M. Busca Isusiren «ZUMARRAGA» liburutik).

Zumarraga'ko Triki - Tixa

Ye-ye sasoi onetan, aitatzeok ditugu Zumarraga'ko Trikitia ezagun egiten duten lagunak. Gure dantza askatua ta gure soinu ta aideak oiek arrotu dizkigute, umore ta erti aldetik.

Aurrean det gaurko bost lagun argazkia. Lau Urteaga'tarrak: Joxe, Inixio, Seberen eta Migel eta taldeko aiton dan Migel Ormazabal ditugu talde orren mutillak.

Pilarmonika, ta panderoak dituzte jendea alaitzeko soinuak. Oiekin daramate erriz-erri ta auzoz-auzo beren giro alaita ta poz aidea. Ez-tira gaurkoak, urteak daramazkite sortu ziranetik.

Taldearen sortzaille Joxe Oria izan zan (gaur illa). Arek bildu zituan aurrenekoak: «Kantantzarrak», «Itxasokorta» (Ameriketara aldatua). Errosta eta Karlos Egi-guren.

Talde onen urrezko aldia, 1940 asi omen-zan. Aldi aretan Joxe Oria

Joxe Migel Ormazabal'ekin alkatu zan. Arrazkero eztago jairik eta erromeririk gure mutil auk aizatu ez dutenik. Beren Kopia ta soinu bidez, alde guzietan sortu dute entzuteko ta jolasteko gogo bizia. Joxe Oriak erakutsi zigun lenbizi bere bizi laburrean pilarmonika ta panderoarekin nola «koplatu» zitekean. Bere bertsoak ugari sortzen ziran aren ezpainenetan.

Aren ondorengoak, bost ditugu orain. Joxe Migel Ormazabal aurreana, 16 urtekin bere «auspoa» jotzen asia. Ezta alakorik gure pandango ta «arin-ariñak» jotzeko. Joxe Urteaga Oria da taldearen buru ta bere anaien pandero laguntzaz geien aritzen dana. Inazio'k du umorerik argiena ta biziena, neskatxei bere loreak banatuaz. Seberen degu taldeko jatorra, pandero ta koplak dantzatuaz. Migel, taldeko gaztena, dantzari ta kantari ta pandero joille yayoa dator azkenen. Guk gauza bat eskatuko genieke: ez ditezela asper-tu egunetik egunera euskera ohea erabiltzen beren kopletan. Asko zakete oraindik beren taldean ori egiñaz.

N. E.

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, Eta nora jo jakin bear du baserritar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gañera esne putzuak, Oiek guziak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERRENTERI

BAR SAGASTI

Mendira juan da tripa zorrikif arkitzen bazera gaizki, Leitzako errian galdetu zazu nun dagoen «BAR SAGASTI» Sendagai onak ortxen dauz

[katzu

txulet, arkume, egazti; Sukalde zaiak amorrai bizik zartain saltoka daukazki. Zerbait geiago nai bazenduke eskatzea dezu aski.

LEITZA

DEBA

TXOKO ALAI

ESKU BEREZIA KAXUELATARAKO
TA
OGI-ARTEKO GOXOAK ONTZEKO
S. Roke kalea, 15
DEBA — (Gipuzkoa)

XABIER BILBAO

Gizon, emakume, zer nahi zenduke erosi?
Nire dendarik ezertxo gabe aterako ez zerala aurrat esaten dizuet
Etorri nahi dezutenean

Lersundi, 4 Urrutizkiña: 70 11 81
DEBA — (Gipuzkoa)

FE MARI PELUKERI ONA

Ille-apainketa egokia; etxe ontatik pozik aterako zera.
Erriko jaietarako ondo orraztu zaite.
Lersundi kalea, 15 DEBA (Gipuzkoa)

GALARRAGA

Elektro-etxerado tresnetan aukera aundia. Ez erosi etxe au ikusi
gabe. Igeltsero-lanak.
Gure zorionak Sandroketan.

Lersundi, 4 Urrutizkiñak 601251 - 601078
DEBA — (Gipuzkoa)

Hotel MONREAL Kafeteri

JOSE EGAÑA ERAÑA

RESTAURANTE ETA KALLETXEA — ERRIKO JAIETAN GURE AGURRA

Urrutizkiñak: 601244 - 601245

DEBA — (Gipuzkoa)

ongarri pentsuak AURRERA alkartasunean

«SANDROKE» JAIETAN
GURE ZORION AGURRA

Iturkale 20'an

DEBA — (Gipuzkoa)

AINHOA

Ondo jantzi nai al zera?

Zoaz «Ainhua» dendara.

Janzki apañak

Ondo egiñak.

JANZKI EGIÑAK

S. Roke Kaleko 12'an

DEBA'N

SAN ROKE JAIETAN ZORION OSOA OPA DIZUTE

arakistain arategia

Aragi ta estekietan berdiñik ez duan etxea. — Erriko jaietan ondo
jan nai ba-dezu, eldu etxe ontara.

Lersundi, 35 Urrutizkiña: 60 10 26

DEBA — (Gipuzkoa)

LABATAI

Kafe-etxea, gosariak, askariak, mokauak. — Geldoki aurrean.
Etxe onek bere bezero guzietan jai alaiak opa diskie.

Urrutizkiña: 60 12 27

DEBA — (Gipuzkoa)

IRIGARRE

Automobillen txapa-lan guztiak-pintaketak ee egiten ditugu.

Konpontzeak eta beste edozer lan.

Erriko pestak ditugula-ta ZORION-AGURRA guzietan.

Astillero, 3

Urrutizkiña: 60 10 52

DEBA — (Gipuzkoa)

BURU - ZURI

JATETXE KAFETXE EZAGUNA

Arratsaldeko jaki onenak-Noiz-nairako mokau goxoak

Lersundi kalea, 27

Urrutizkiña: 60 10 34

DEBA — (Gipuzkoa)

LETE'TAR JUAN JOSE S. L.

Egur-zulaketan, naiz makiña edo eskuz, arkituko dituzun
erremientarik bikañenak.

«YON» dute izena ta Deba'n egiñak dira

DEBA — (Gipuzkoa)

PATXI AIZPURUA (OLABE)

GARAJEA

GUZITARAKO LANAK EGITEN DITU — AUTOMOBILLETZAKO
GORDELEKUA — «SANDROKE» JAI ONAK OPA DIZKIEGU
EZAGUN GUZIEI

Urrutizkiña: 60 12 21

DEBA — (Gipuzkoa)

ELEKTRIKA SAGARNA

TXIMIST-ARGI LANAK

TRESNARIK ONENAK KELBINATOR-VANGUARD

DEBA — (Gipuzkoa)

TRANSPORTES

azkar

ERAMAN - EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón,

Donostia'tik egunero:

Iruña, Bilbao, Gaztelz, Jerez de la Frontera, Cadiz, Ali-
cante, Murcia, Cartagena, Granada, Almeria'ra.

Astean iru aldiz:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo'ra.

Eustasio Amilibia, 13 ta 14 - DONOSTIA

Tefnoak.: 25.457 eta 26.987

JOSE ZINKUNEGI'REN OPTICA BERRIA DONOSTIN

URTIETAN LAN OIETAN OITUA

BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK

HERNANI, 4

DONOSTIA

AITOR

Kafetxea. Gozopil eta Mokau
goxoak

TE - ARETOA

Lertsundi, 14 ta 16

Urrutizkiña: 60 11 52

Sandroke jaietan zuen zai

DEBA (Gipuzkoa)

MUXIKA

Jaki ta edari mota burietakoak sal-
ten dira denda ontan. «Sandroke»
jaietan gure zorion agurra!

Lersundi kalea, 15

Urrutizkiña: 60 10 63

DEBA (Gipuzkoa)

ALEJO

Elektro-etxerakoak, eskeingarrietan,
aukera. — Ontzi ta ferreteria
— Burnigailluak — Ongi etorriak
zaitezte gure errira!

Lertsundi Rolea, 16

Urrutizkiña: 50 11 57

DEBA — (Gipuzkoa)

GARBI

Drogeria-denda au eskeingarri
ederrez ondo ornitua dago. Usai
gozotan aukera ona. Erriko
jaietan gogoan izan.

Portu Kalea - Urrutizkiña: 60 10 60

DEBA — (Gipuzkoa)

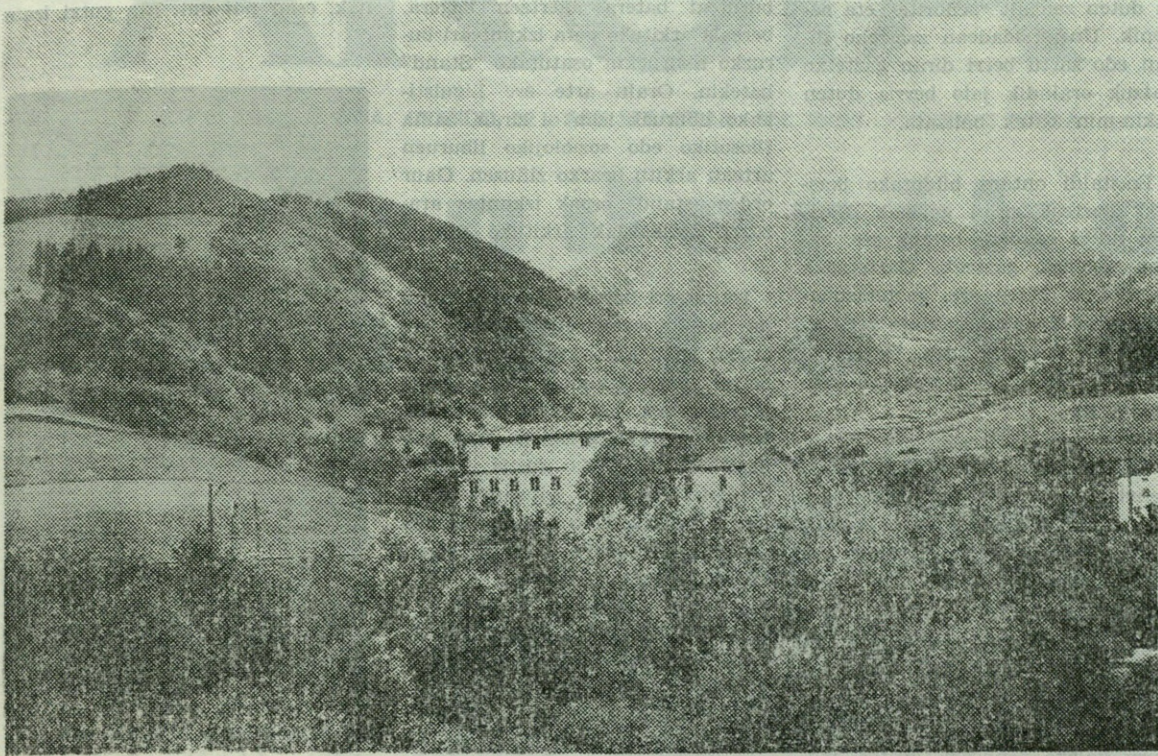
Andrea

Drogategi berria iriki da Astillero
kalean. Bertan artikuko asko
dituzute, nai bezelako eskeingarri
edo erregaluak; usai gozorik
piñenak, eta orretariko
aukera guziak.

DEBA — (Gipuzkoa)

DEBA

Hau da Debako Sailean dagoen Ekain-go koba famatuak. Jakintsuak hor ari dira beren barrengo aztarna eta irudiak aztertzen, Uste dugu, egunen batean, lenbaitlen izan dedilla, koba hoiak ikusteko aukera izan-gu dugula.

Herriko jaiak

San Rokeak gaineen dirala ta, zerbait esan behar gure jai maite hauegatik.

Zer ederra izango litzake, debar guziok, egun hauetan elkarrekin izate. Baina batzuek, bizitzak orrelako joerak dauzkalako, eta besteak beren borondatez, norbe gogoan aurka ere bai, badira debarrak hemen izango ez diranak gu danokin, alkartasun eta alaitasunean jaiak igarotzen.

Bainan nere iritiz denak eukiko dute beren gogoan herria, egun hauetan.

Gutxi gora-bera, beste urtetan bezela dira jaialdiak: Salbea Elizan, tanborrada, berbenak, aurrekuak, enzierroak, korridak, urte hauetan jaiari ezarri zaion Umeen Egun txalogarria, etabar.

Lerro hauek idazten naizela, jakin dut, hilan 15-an, «Zoarte» arrijazotzaile bikainari omenaldia ezkeintzen zaiola, eta hemen agertuko dirala, gure kirol zabarretan gaur diran gizonik trebeenak.

Ederki iruditzen zait au dana, be- ra Debako semea izanda, eta bene- tan nahiko gendake jendeak erantzun on bat emango balio omenaldarrari.

Bainan gure herrian San Rokeetan, oitura gutxi dugu euskal giroko beste jai batzuek antolatzen. Zergatik ez leiaketak idazten, irakurtzen, olerki sailean, abeslari sariketak, antzerki etabar? Zerbait ez ote dugu egingo danon artean urrengo urteetara-

ko? Ezer ez egiteak gutxi lagundu- ko dio geitzen gure herriko euskal- zaletasunari.

Autengoz beintzat jaiak hemen di- tugu gaineen, eta denok, baina ba- tez ere gazteak, ibili zaitezte ahal dezuten alaitasun aundienakin, ja- tor, gizonki, gure herria pozutuz. Da arrotzakin besarkatu erakutsiaz debarrak nola dakigun San Rokeak igarotzen zoriontsu.

Ausartzen zeratenak, erne egon, oinetakoak ondo loturik, Balmarre- neko aldetik agertzen diranean ze-

zenak. Ez egin arrokeririk, baina gizonki beren adar inguruan, adie- razi zeuen gorputz lirain da kement- suak.

Guretzat, orain dala urte batzuek aitzazen ai geran uneak ziran atse- gingarrienak erriko jaietan, orain gazteagoeri lekua utzi egiten diogu, baina ori bai, ikusle han izango gera.

Alaitu gaitezen denok ta alkar- suna elburu arturik, lortzen degun herrian giro pozgarri bat.

M. IDIAKEZ

DEBA, LEHEN JETA ORAIN

Debaren lurraldea Gipuzkoa erri- en artean zabalnetakoa da. Bere gaina berrogeita amaikatik goraxo metro ditu. Bere mugak erri askoe- kin ditu: Mutriku, Elgoibar Azkoi- tia, Azpeitia eta Zumaia. Eta bere auzoak auk dira: Arriola, Itziar, Itxaspe, Mardari, Elorriaga, Lastur- bea, Endoia, Lastur-goya eta Ar- biskoa.

Bizilagunak gora joan dira le- hengo garaietatik onuntz. Amazazpi- garren gizaldian 600 bat lagun bizi ziran Daban. Joan dan gizaldiaren barruan iru milla pasa. Arrezkero, oraingo gizaldi ontan lau millatik gora dijoazte bertakoak. Erdiak ka- letarrak eta beste erdiak basarri- tarak.

Ama Birjiña Jasoerako eliza Gi- puzkoako arte-bitxirik ederrenetakoa da. Eliz honek bi alde ditu: Le- henengoa amalaugarren eta amabost- garren gizaldian egiñak dira. Ama- seigarren gizaldian berriz aunditu behar zala, eta asi ziran berriz la- nean. Eta urrungo bi gizaldietan jar- dun ziran gaur ezagutzen duguna bukatu arte.

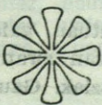
Debako sailean ba dago ain fa-

erabiltzen beren kopletan. Asko de- matua dan Itziarko eliza, Amabir- jiñari dedikatua, eta izan da ere Mo- nasterio ospetsu bat, orian erdi ero- ria dagona, Sasiolakoa.

Gaur egunean, auzo bakoitzean badituzte bere eskolak. Eta azke- nengo urteetan egin dan Eskola- etxeekin Debako ikaspintza prole- mak ondo zuzenduak daude. Azke- neko estadistikak relazio hau ema- ten digu: lehenengo Mailan: 711 ikasle ikasten ari dira. Bigarren Mai- lan: 181 ikasle Goiko Mailan: 14. Danok: 906.

Aiuntamentuak badu bere Libu- rutegi Munizipala, 5.000 liburu ditu tea errebista mordo bat artzen du arpidenduaz.

Bi Kultura Elkarte, erakusten eta kulturaren alde lan egiten dutenak, iru kirol Elkarte, Futbolekoa, Men- digoizaleena, eta Eiza eta Arrantza Elkartek, Tripazaiantzako ere ba- da beste bat.

'umeak umeentzat'

UMIEN EGUNA: XVII. gna.

DEVA: 20-VIII-1970

Bigarren zati:

Parrokiko Dotriñaren ardurapean

GOIZETIK

8: Kalegira: Dotriñako Txistulariak.

9,30: Encierro: Latinez dakiten ze- zenekin: txikiak baiña bizko- rrak. Gure umiak ez dute bil- durrik esagutzen.

10,30: Segizioa: Jantzi bereziak di- tuzten umeak Ayuntamentuko arku- petan bilduko dira. San Ro- que, 23 de Septiembre, Puerto, Cordelaria, Parroquia.

11: Mea: «Kanta Jaunari lur gu- zia...».

11,30: Aurreku: Erriko plazan oi- tura dan bezela.

1. Tamborrada (Irugarren kalez-kale Marcha de Deva, Sorozabal): Dotriñako Umeak.

2. Dantzak: «Otxagabia», «Sagar-dantza».

3. Aizkolaris: Gorriti: Arronamendi.

4. Bizar-dantza: («Barbero de Se- villa»). Etcheberry y Esturo (biak Dotriñakoak).

5. Dantza: Dotriñako Dantzariak.

6. Maleta-joko.

7. Zezenak: Gañetik salto ezin ba- da, azpitik pasa.

8. Akabera: Kalerikale: «Anteron txamarrotia, Sinjerren bibotia, aretxek ei dauko, ei dauko, preso tximiñola...».

Oarra: nota: Erloju baten txosketa egingo degu.

ARRATSALDEAN

5: GRAN FESTIVAL: JAI OSPETSUA

Primera parte: lehen zati

1. Tamborrada (Diana, Tatiago): Do- triñako umeak jo.

2. Dantzak: bailes: Ikastolako txi- kienak: Jorrai-dantza, arku- dantza.

3. Karga-jasotze: (arri zilindrikoa ta borobilla. Illegorri; Perikin (Ikastolakoak). Tantorta.

4. Boxeo: bi saio: Kaskamotz: Zilipurdi (Ikastola).

5. Zezenak: Zezenan gañetik salto, Egidazuk.

Umién Jai-aldi onetan umeak dira asiera eta emaya: umeak umeen- tzako. Ez ditugu umeak erabiltzen gurasok jolasteko, ez. Umeak euren festa egiten dute eurentzako, eurak euren buruak jolasteko... Bide batez gurasok ere jolasten dira; baiña, bide batez bakarrik; jolasa umeak an- tolatzen dute umeentzako...

Amazazpi garren urte onetan gauza bat esan beharra daukagu Jai-aldi au antolatzen gabiltzanok: jai erreza ematen du... Gauzak berez egiten dirala ematen du... Baiña ori ez da egia: gauzak errez joateko lan izu- garria behar du bitartean... Ordu ta egun ta aste ta illebate askoko la- nak... Lan oiek ez balira tartean, ez genduke ezertxo ere onik egingo.

Orrelako jai-aldi batean dantzak beharrezkoak ditugu.

Dantzariak antolatzea danok dakigu zer lan dakarren berekin. Ikusi bestela inguruan: zenbat talde asi dira dantzak ikasten eta zenbat den- bora iraunten du bakoitzak... Urte pare bat... iru urte...? Lautik gora- koak premio merezi dute...

Ona zer esan nai detan gaur: amazazpi urteetan iraunten du Kateke- sis'en dantza taldeak, Gure-Kay taldeak... Zenbat neke bitartean... Gal- detu Txaritori, galdetu orretan ibilli izan dienari, eurak esango dizute umea- kin lan egitea zer dan... Esango dizute Kontxitik Ikastolako ume txi- kienai erakustea zer den...

Tamborradak, ere, ba du bere lana, baiña ez da dantzakin konpara- tzeke: amar egun naikoak dituzte Deba'ko umeak bere giroan jartzeko...

Beste numero guziak ez dute bereiziko preparaziorik behar... umeen partetik. Bai, ordea, gauzen aldetik: zenbat gauza, zenbat tresna, zen- bat jantzi...

Teatroko Konpañi baten baiño jantzi geiago ditugu gurekin: tambo- rrada oso bat neska ta mutil; bi talde dantzari neska ta mutil; torero jan- zia beren kapeekin; karga-jasotzalle, aizkolar, boxeolari, maletak jan- ziekin, Ayuntamentu oso bat... Oiek danak prestatu behar dira Jairako...

Oiek gutxi dirala zezen-plazako antolatze lanak: programak egin, bi- lleteak saldu ta plazako kontrola... Katekistak askok leher eginarteko gu- zian lan egiten dute egun pozgarri ori etengabe ta indarkeririk gabe au- rrera juan dediñ...

Ta plazko azkeneko sillak biltzen diranean, «Agur», jai zoragarri, «Agur ta datorren urterarte» esateko gogoa gelditzen zaigu... Bitartean umeak zorionekoak izan dira goizetik gabeko ordu guzietan... ta zorion orrek merezi du batzuen nekea.

ARRANKASI

ARANA

Lorategia — Andregai-sortak, koroak eta abar...

Usaigozotegia — Payot, Fourger eta Lorenay'ren etxekoan orde- karitza bakarra.

Bitxitegia — Jostailutegia ta erregalutarakoak.

Soraluce, 1

Urrutizkiña: 87 16 17

ZUMARRAGA (Gipuzkoa)

MITXELENA JAUNAREN ITZALDIAK

IZPARRINGIEN IXILTASUNA

"Ixiltasunaren abotsa" da Malraux-en liburu baten izenburua. Izan ere gerta oi dira oso adierazgarri diran ixilgiroak. Kontuan artu bear litzakeala dirudi, Unibersidadeko Irakasle ospetsu bat gure artean. Batez ere erritarra izanik eta gure erri onetan, malla ortako gizonak ain urri ditugunean. Arritu egin bear, beraz, nai ta naiez, kulturaren eragile agertzen diran oiek, gertakizun onen aurrean oartu ere ez egitearekin.

Salamankako Unibersidadeko irakasle bati Parisko Unibersidadeak kurso bat ematera deitzea, ez da eguneroko gertakizuna. Batez ere, Linguistika kurso bat ematera deitzen zaionean. Paris bai da, gaurko egunean izkuntza arazoaren azterketa lanean ardatz eta buru.

Koldo Mitxelena jauna, Salamankako Unibersidadeko irakaslea da. Errenderin jaioa. Amaitu berria dun kursoan Linguistika irakatsi du Parisko Unibersidadean. Eta gizon onek berak, Koldo Mitxelenak E.U.T.G.-en kokatua dagon Filosofia eta Letras fakultadean ikasgai batzuk agertu ditu amar egunez goizeko amarretatik amabitara.

Izparringiak ez dute aintzakotzat

artu ere ordea gertakizun au. Bein baño geigotan jarri izan dizkigute begien aurrean izki galantak, edozein Unibersidadeko adjunto baten itzaditxo bat dala ta. Naikoa dute edozein abeslari gureganatzea, bere gertakizun egun batzuek betetzeko. Gertakizun onen aurrean, ordea, ixiltasuna.

IKASLEAK

Ikasleak izan zitun ordea Mitxelena jaunak. Egutero egutero eun bat ikasle biltzen ziran. Eun ikasle, udara garai ontan batez ere, ikasle asko dira.

Arretaz jarraitzen zituzten Mitxelenaren eguneroko bi klaseak. Ikastera joandako jendea zan. Zer ote dion entzute utsera joandako jendea ez.

Asko poztu niñun an bildu ziran ikasle ikuste utsak. Alegia, zein giro eta adifietako neska mutillak ziran ikustek.

Leku edo uri guztietan oi da, Itzaldi guztien entzute izateko gertu dagon emakume sail bat. Madrilan eta Londresen bezela Parisen, Barcelonan edo Munichen. Eta

emen ere bai. Auek izan oi dira: kultura arazoezin kezkatutako edade pixkateko zenbaitu zer eginik ez duten zenbait "señorita" eta azkenik, Unibersidadean sartzeko diran edo sartu berri diran gaztetxo batzuk oraindik jaio berria duten jakin-min batek bultzata.

Ikastaldi ontara bildutako ikasleak gazteak ziran geienak. Baziran noski edadetu batzuk ere, baiñan geienak gazteak. Gaztetxoak ez, eta ez batez ere, gaztetasunaren garairik onena galduta zer eginik gabe dagon jendea. Gazte sasoikoak. Eta au... gertakizun pozgarria da.

Itxaropentsu gertatu zitzaidan benetan. An ziran Letrasko fakultadeko ikasleak, Institutoko zenbait irakasle, Ikastoletako jendea, bai zuzendari, bai eziztaille.

Zein eta zenbat jende joan zan ikustearrekin pozten baginñan ere ordea, zenbait utsune kontuan artu bear nai ta naiez. Izan ere, guri, kaleko jendeari, guztoa ikusiko gifuñen au, Esukaltzaindiko zenbait jende. Baziran bai batzuek. Baiñan beste zenbait pertsonak ere an egon bear zuten gure iritzira. Duten kargu berak eskatzen diotela dirudigu.

Gaur egun, ez da ain arritzeko gizon aundi ta ospetsuak, ikasleen artean exerita ikustea. Asko oi dira joaten diranak, bai ikasteko, bai izlariak diona epaitzeko. Edozein Unibersidadetara joatea naikoa da au ikusteko.

Orregatik, Euskaltzaindiko jende geiago ikusi bagendun gure inguruan poztu egingo gifuñan. Parisko Unibersidadean Irakasle dan izkuntzalari bat, ez degu egutero gure aurrean erakusle, naiz eta lagun edo erritan izan.

Baita ere gustora ikusiko gifuñen zenbait pentsalari eta idazle gaur darabilkigun burrukan bearezko zaien materiala jaso zezaketen bear bada. Ez noski, naita naiez izlariaren esanetara jartzeko. Zientziak ez dio inñori erabakiak norberak artu bearrak dakarkein arriskurik kentzen. Jakiteak eta erabakitzeak, bide bati eltzeak badute zer-ikus, baiñan ez dira berdiñiak.

GAIA, BERE GAURKOTASUNA

Mitxelena irakusleak, Izkuntza arazoan muñña Linguistikaren historiaren azterketa baten bidez agertu zigun. Elesteriengandik asi eta Rask eta Sanssure bidez, gaur egutero estrukturalismoraino igaro gifuñen. Pragako eskola, Copenhageneko, Laterri Batuetakoa ta abar.

Azkenengo iru egutetan gai auek erabilli zituan. Izkuntza ta kultura, Izkuntza ta Elkarte eta Izkuntza baten bizitz eta etorkizuna. Pentsalari askoren iritzia agertu zizkigun. Levy Strauss, Sopir, Antal, Humbolt, Wort, Martinet eta W.A. Stewart etzaizkigu benepein guztiz ezezagun gertatuko berriro.

Erabilli zituan gaiak oso interesgarriak izan ziran eta gaurkotatuz jantziak. Gaurkotatuz izu-

garria duten gaiak, eta ez emen gure artean bakarri. Europako edozein bazterretan, itxurantzeko liburutegi batera agertzen bagera, bereala arkituko gera izkuntzari buruzko liburuekin osatutako "Stand" batekin. Orain arte ere Liguistikako liburuak izan oi ziran, baiña filosofiko edo soziolojiko liburuen artean arkitu bearko zifuzen. Gaur ordea "stand" osoak izkuntza arazoari dedikatuak arkituko dituzu.

Izkuntzari buruzko jakintza mundu guztian aztertzen ari bada ere ordea, badu gure artean larritasun berezi bat. Izkuntzaren maillan, burruka latz bat darabilkigu guk. Nundik norako geiegirik gabe gairera askotan. Eta guztia, zientzi maillatik landako iritzietan oññarrituta gabiltzalako bein baiño geigotan. Biotzkada utsekin berriez ez degu ezer aurreratuko.

AZTERKETA SAKON BATEN BEARRA

Ekonomi aurrerapen baten billa gabiltzanean, bidegabekeria iruditzen zaigu ekonomisten itzari entzungor egitea. Teknokratak bakarrik ezin dezaieke biderik iriki ekonomia aurrerapenari. Enpresario utsek ere, ez dira naikoz, nazio baten ekonomia aurrera ateratzeko.

Izkuntzaren maillan ere berdin gertatzen da. Izkuntza bat aurrera ateratzeko ere, poetak, idazleak, erriak eta linguistikak, guztiak elkartu bear dute.

Kantek dio, sentikor dan esperientziarik gabe utsak direla. Eta esperientzia, kategoririk gabe, itsua.

Izkuntzaren aurrerapenak ez du izenen biderik, poetak eta izkuntzaren teknikoak elkartasun jator batean bildu ezik. Ez noski, bat nagusi eta bestea morroi izanik. Biak batera.

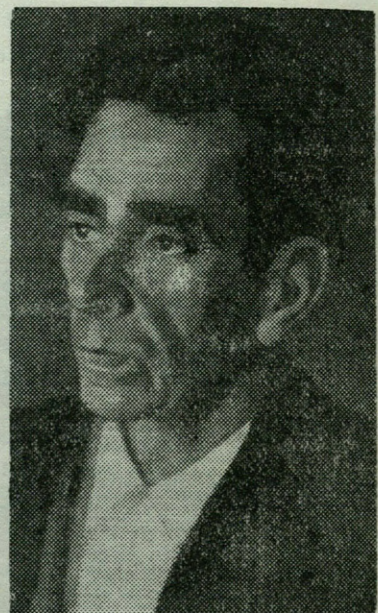
Linguistika maillan azterketa sakon bat bear bearezko degu gure errian. Eta azterketa sakon bat egitea ez da beifñere jolas bat.

Mitxelenaren ikastaldiaz joandako batzuek zioren, ezin zutela guztia ulertu, ezin ziotela jarraitu. Geiegizko maillan jardun ote zan beraz! Zenbaiten buruan zalantza eta bildur pizka bat sartzea bera ere, ez litzake ikastaldi onen ondoren txarrena izango. Izkuntza baten erakuntza egiterakoan, izkuntza ortan itzein eta idatzi egitea ez da naikoa.

Guk, gaur degun arazoa, eta aurretik millaka gizonak aztertu izan dute. Erri askok eta askok euren izkuntzak aurrera atera dute. Guk ezin genezake itxu itxuan jokatu. Azterketa sakon bat bear bearezko degu. Dogmatiko erara erazagi mintzatzen gera. Denok degu itza arazo ontan eta geienok ezer ez dakigu. Zenbait garaitan jardutea baiño, ixiltzea zaillago da eta obe.

Gure gaur egutero egoera oso delikatu da. Eman ditzazkegun pauso guztiak ondo neurtuta eman bearrean arkitzen gera. Beste errien esperientzia eta linguisten arrazoiak ez ditzazkegu inñola ere alde batera utzi.

Guk, euskaldunok, gairera, oso jakintsu gutxi ditugu. Gure izkuntzaren arazoa aztertu dezazketenak, esan nai dut. Eta gutxi izate

a bezelakorik ez da dogmatismoetan erortzeko. Ez noski jakintsuak berak. Jarraitzen diotenak dute arrisku au. Iritzi bakarra ezagutzen duanau, itsu-itsuan jarraitzen dio bide orri. Bide edo era bakarra ez omen da ezertako izaten.

Alderdi ontatik da itxaropentsu Mitxelena jaunaren itzaldietan ainbeste gazte sasoiko ikustea. Emen-dik urte batzuetara bear bada tekniko sail bat izan dezakegu gure errian linguistika arazoaren aurrean. Ooiek proposatzen joango dira zenbait bideetatik aukeramen bat egin dezake erriak. Dogmatismoan erortzeko arrisku gutxiago izango du orduan.

AGORREAN BERRIRO

Agorrean berriro irakasle izango degu Mitxelena jauna. Gure izkuntzaren batasunari buruz arituko zaigu. Arantza geiago izan dezazkean gaia da, baiñan bai gaurkoatasun eta arriarekiko interes geiagokoa ere. Gaurko egutero inñorena baiño oññarrituagoa izan ditekien iritzia entzuteko eran izango gera. Ez dedilla ordea inñor dogma batzuen billa joan. Mitxelena jaunak, lanerako hipotesis bat agertuko digu, ez dogmarik. Baiñan inñork baiño landuagoa euki dezaiken hipotesisa bear bada.

ERREGU BAT

Ez nuke idaztitxo au bukatu nai, E.U.T.G.-ko Filosofiko Fakultadeari erregu bat egin gabe. Oso gutxi izango ziran amaitu berri dan ikastaldi ontan —baldin baziran ere— Mitxelenaren ikasgaiak euskeraz jarraitzeko gertututa etzeudenak. Eta geienontzat gure izkuntzan, euskeraz izatea, guztia erreazago eta sakonago geureganatzeko era izango zan. Agorreko Ikastaldia zergatik ez euskeraz?

Arane

LOTSA GORRIZ

Gaur Uztailak 23. Karta bat ekarri didate goizean nere lantegira. Korreoz iritzi da. Donostian botatuko eskutitz azun xamarra. Ireki det. ¿Zer ote dakar?

Zazpi zortzi edo orri aunditako idatzia. Ez dauka firmarik. Erderaz esaten dan bezela «anonimoa», izen-gabea, baiñan bere egillea aalegindu da, ori bai, idazki txukun bat ateratzen.

Guztiz apaiña da, eta ez diot au parre egiteagatik. Egia esaten det, besterik ez.

Osoan ez det irakurri. Aurreneko orria bakarrik, eta au ere erdizka. Alde batetik firma gabe datorrelako, bestetik oso luzea, eta arrazoi guzien gairik, ezin esan alako pena artu dedalako.

Gipuzkoar benetan agurgarri baten kontra dago egiña.

Agurgarria edadez, agurgarria jakitez, agurgarria berezikotasunez. Eredutegi bat dan apaiz jaun batez gizatasauna ezereztu nai du «anonimoak». Au da egia.

¡Ai orrelako asko bagenitu Euskalerrian!

Ez naiz ni bakarrik idazki ori artu dedana. Beste batzuen eskutara ere iritzi da. Miñez irakurri dute, nerekin itzein dutenek beintzat. Eta aitzenean nik egin dedana egin nazkaz kartakin.

Ez det emen idazki ori ezerezteko asmorik. Inñundik ere ez. Esan det ez dedala osorik irakurri. Beste bat da nere asmoa.

Ez dakit, eta ez det pentsatzen jarri nai nork idatzia dan. Ez det juizio txarrik egin nai. Gairera etzait batere inporta.

Baiñan «anonimo» orren egilleak lanean oso ondo daki. Esan nai det ondo eta txukun idazten ba dala norbait.

Ezta egun batean edo bitan egindako lana, oso astiro egindakoa baizik. Pentsatuta dago eta kostatu zaio berea egilleari.

Aizkenean burua izkutatzeko. Ori da benetan penagarria.

Baiñan utzi dezadan alderdi ori.

Auxe besterik ez nuke esan nai. ¡Zenbat eta zenbat alperrikako egiñal ez degu ondatzen!

Erremediorik ez degula esango nuke. ¡Zenbait aalegin txikikeritan!

Eta gaitzerdi kaxkarkeriak bakarrik balira.

Gure etxeko tellatuari arriak botatzeko afizio berezia daukagula ezin ukatu.

Gure gizonik aipagarrienak lokatsatu bear baditugu, gureak egindu.

Ni beintzat paper oiek irakurtzen estean lotsatu egin nai izan lotsa gorritz.

Tristurak jan bear ninduen...

Lois de Arache

